ATATURK
UNIVERSITY
PUBLICATIONS

Current Perspectives in Social Sciences

Formerly: Journal of Social Sciences Institute
Offical journal of Atatürk University Social Sciences Institute

Volume 26 • Issue 1 • March 2022

EISSN 2822-3160
socialsciences-ataunipress.org

Current Perspectives in Social Sciences

Owner

Sait UYLAŞ
Department of Arabic Language and Literature, Atatürk University, Faculty of Letters, Erzurum, Turkey

Editor in Chief

İlknur EMEKLİ
Department of Arabic Language and Literature, Atatürk University, Faculty of Letters, Erzurum, Turkey

Associate Editor

Serkan NAKTİYOK
Department of Management and Work Psychology, Atatürk University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Erzurum, Turkey

Secretary

Mehmet ULUĞ
Atatürk University, Social Sciences Institute, Erzurum, Turkey

Editorial Board

Sait UYLAŞ
Department of Arabic Language and Literature, Atatürk University, Faculty of Letters, Erzurum, Turkey

Naci İSPİR
Department of Radio, Cinema and Television, Atatürk University, Faculty of Communication, Erzurum, Turkey

Osman ELMALI
Department of History of Philosophy, Atatürk University, Faculty of Theology, Erzurum, Turkey

Gökalp Nuri SELÇUK
Department of Toursim Management, Atatürk University, Faculty of Tourism, Erzurum, Turkey

Foreign Language Editors
Ahmet BEŞE
Department of American Culture and Literature, Atatürk University, Faculty of Letters, Erzurum, Turkey

Ahmet SARI
Department of German Language and Literature, Atatürk University, Faculty of Letters, Erzurum, Turkey

Nimet YILDIRIM
Department of Persian Language and Literature, Atatürk University, Faculty of Letters, Erzurum, Turkey

Nurullah YILMAZ
Department of Arabic Language and Literature, Atatürk University, Faculty of Letters, Erzurum, Turkey

Kamil CİVELEK
Department of American Culture and Literature, Atatürk University, Faculty of Letters, Erzurum, Turkey

AVES

Founder
İbrahim KARA

General Manager
Ali ŞAHİN

Publishing Director
Gökhan ÇİMEN

Editor
Hira Gizem FİDAN

Publications Coordinators
Defne DOĞAN
Vuslat TAŞ

Web Coordinator
Doğan ORUÇ

Finance Coordinator
Osman YALÇIN

Contact
Address: Büyükdere Cad. 105/9 34394
Şişli, İstanbul, Turkey
Phone: +90 212 272 13 50
E-mail: info@cordus.com.tr

Current Perspectives in Social Sciences

AIMS AND SCOPE

Current Perspectives in Social Sciences is a scientific, open access, online-only periodical published in accordance with independent, unbiased, and double-blinded peer-review principles. The journal is official publication of the Atatürk University, Graduate School of Social Sciences and published quarterly in March, June, September, and December. The publication languages of the journal are Turkish and English.

Current Perspectives in Social Sciences aims to contribute to the literature by publishing manuscripts at the highest scientific level in social sciences. The journal publishes original articles, reviews, care reports, and letters to the editors that are prepared in accordance with ethical guidelines.

The scope of the journal includes but not limited to education, communication, geography, history, linguistics, psychology, anthropology, philosophy, philology, musicology, fine arts, sociology, archeology, economy, international relations, social work, political science, international studies, business management, applied econometrics, applied statistics, law, public administration.

The target audience of the journal is experts, researchers and professionals working and interested in social sciences.

Current Perspectives in Social Sciences is currently indexed in EBSCO, and TUBITAK ULAKBIM TR Index.

The editorial and publication processes of the journal are shaped in accordance with the guidelines of the International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE), World Association of Medical Editors (WAME), Council of Science Editors (CSE), Committee on Publication Ethics (COPE), European Association of Science Editors (EASE), and National Information Standards Organization (NISO). The journal is in conformity with the Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing (doaj.org/bestpractice).

Disclaimer

Statements or opinions expressed in the manuscripts published in the journal reflect the views of the author(s) and not the opinions of the editors, editorial board, and/or publisher; the editors, editorial board, and publisher disclaim any responsibility or liability for such materials.

Open Access Statement

Current Perspectives in Social Sciences is an open access publication, and the journal's publication model is based on Budapest Access Initiative (BOAI) declaration. All published content is available online, free of charge at https://socialsciences-ataunipress.org/. Current Perspectives in Social Sciences is content is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial (CC BY-NC) 4.0 International License which permits third parties to share and adapt the content for non-commercial purposes by giving the appropriate credit to the original work.

You can find the current version of the Instructions to Authors at https://socialsciences-ataunipress.org/

Editors: İlknur Emekli
Address: Atatürk University, Graduate School of Social Sciences, Erzurum, Turkey
E-mail: ilknur.emekli@atauni.edu.tr

Publisher: AVES
Address: Büyükderece Cad., 105/9 34394 Şişli, İstanbul, Turkey
Phone: +90 212 272 13 50
E-posta: info@cordus.com.tr
Web: www.cordus.com.tr

Current Perspectives in Social Sciences

CONTENTS

1 Comparison of State (Public) Administration Approach of the Turks before and after Islam
Halil İbrahim AYÇİÇEK

9 Benefitting from Focus Group Technique in Social Research and Practice
Büşra USLU AK

15 A Study of Digital Natives' Tendency to Digital Games in the Context of the Consumer Society
Elifnur TERZİOĞLU

21 The Relationship between Unemployment Anxiety, Life Satisfaction and Psychological Well-Being of University Students
Koray ÇETİNCELİ, Perihan TÜZÜN

31 Inclusion of Minstrel Tradition in Traditional Turkish Folk Music Lessons Given in Vocational Music Education Institutions
Uygar ÖNALAN, Ülkü Sevim ŞEN

47 Foundation Pathology in Society
Akbar BABAZADEH

54 Artificial Intelligence Strategy in Archives
Hasan ÖZTÜRK

62 The Effect of Decisions Civil Court on the Criminal Judgment in the Context of Comporative Law Turkey and Azerbaijan Case
Nusret GULİYEV

76 An Important Factor in Understanding Emotion Socialization: A Review of Parents' Beliefs About Children's Emotions
Şükran KILIÇ

87 The Effects of Digital Story Aplications in the Teaching of Literary Genre of Novel: Example of the Tanzimat and Servetifünun Period
Fatih VEYİS, Fatih UYSAL

94 A General Overview of a Socialist Realist Novel in Terms of its Themes: A Case of and Quiet Flows the Don
Selin TEKELİ

101 A Research on the Awareness of Business Administration Department Students About TAS/TFRS
Reşat KARCIOĞLU, Şerife KILIÇARSLAN

112 Evaluation of the Tourism Potential of the TRA1 Region in Terms of Regional Development Policies
Merve ERSUNGUR KAÇAR, Gökalp Nuri SELÇUK

118 Investigation of Parents' Attitudes Towards Child Sexual Abuse Prevention Education
Alev ÜSTÜNDAĞ

130 Problematic Internet Use and Attachment Styles in Nursing Students
Medine KOÇ, Sevim BUZLU

137 The Image of Society in the Poetry of Baha Zuhair
صورة المجتمع في شعر البهاء زهير
Abdullah HOUT

143 Computer Games with Stories as an Element of Alienation
Erhan HANCIĞAZ

150 Abdelilah b. Arafa's Historical and Sufic Novels within the Scope of the Novel al-Junayd Alef Lam Mim al-Merefa
Ahmet Hamdi CAN

162 Anti-Islam in Digital Games
Halide Nur ÖZÜDOĞRU ERDOĞAN

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI
ATATURK UNIVERSITY PUBLICATIONS

Araştırma Makalesi *Research Article* DOI: 10.54614/JSSI.2022.958015

Mesleki Müzik Eğitimi Kurumlarında Verilen Geleneksel Türk Halk Müziği Derslerinde Âşıklık Geleneğinin Yer Alma Durumu

Inclusion of Minstrel Tradition in Traditional Turkish Folk Music Lessons Given in Vocational Music Education Institutions

Uygar ÖNALAN[1]
Ülkü Sevim ŞEN[2]

[1]Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Mezunu; Kağızman Çengilli Köyü İlköğretim Okulu Müzik Öğretmeni, Kars, Türkiye
[2]Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Erzurum, Türkiye

ÖZ

Bu araştırmada, mesleki müzik eğitimi kurumlarında verilen geleneksel Türk halk müziği derslerinde âşıklık geleneğinin yer alma durumunun öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma, nitel türde olup durum tespitine yönelik bir araştırmadır. Yorumlayıcı Sosyal Bilim (YSB) yaklaşımı çerçevesinde yapılan bu çalışmanın verileri; mesleki müzik eğitimi verilen kurumlarda (Konservatuvarlar, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalları) Türk halk müziği derslerine giren öğretim üyeleri ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanarak elde edilmiştir. Verilerin yorumlanmasında betimsel analiz tekniğine yer verilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 2019-2020 eğitim öğretim güz döneminde mesleki müzik eğitimi kurumlarında eğitim vermekte olan 10 öğretim üyesi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu dokuz sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilere göre, öğretim üyelerinin tümünün derslerinde âşıklık geleneğine yer verdikleri, öğretim üyelerinin çoğunluğunun derslerinde büyük oranda, daha az bir bölümünün ise Türk halk müziğinin nazari olarak geniş yer kaplaması vb. durumlardan dolayı derslerinde asgari düzeyde yer verdikleri anlaşılırken; âşıklık geleneğine derslerde yeterli düzeyde yer verilip verilmemesinin büyük oranda dersi işleyen öğretim üyesinin yaklaşımına bağlı olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca öğretim üyeleri bu geleneğin/kültürün, Türk halk müziği eğitimi içerisinde daha çok yer alması gerektiğini Türk Halk Müziği Teori, Repertuvarı, Solfej-Kuram, Türk Halk Çalgıları İcra Dersleri gibi derslerden herhangi biri işleniyorsa âşıklık geleneğine değinmeden olmayacağını belirttikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki müzik eğitimi, âşıklık geleneği, Türk halk müziği dersleri, yorumlayıcı sosyal bilim

ABSTRACT

In this research, the aim is to examine the inclusion of the minstrel tradition in the traditional Turkish folk music lessons given in vocational music education institutions in accordance with the views of the faculty members. This study is of qualitative type and is a case study. The data of this study, which was conducted in accordance with the Interpretive Social Science (ISS) approach, was obtained by applying semi-structured interview technique with the lecturers who took Turkish folk music lessons in institutions (Conservatories, Fine Arts Faculties and Education Faculty Music Education Departments) where vocational music education is given. In the interpretation of the data, descriptive analysis technique was used. The participants of the research consist of 10 faculty members who are teaching at vocational music education institutions in the 2019-2020 academic fall semester. As a data collection tool, a semi-structured interview form consisting of nine open-ended questions prepared by the researchers was used. According to the data obtained in the research, all of the faculty members included the tradition of minstrelsy in their lessons. While it was understood that the majority of the faculty members included the tradition of minstrelsy in their courses, and that a small number of the faculty members included the topic less due to the fact that Turkish folk music theoretically takes up too much space and other circumstances; it has been stated that whether the tradition of minstrelsy is adequately included in the lessons depends largely on the approach of the lecturer who teaches the lesson. In addition, it is seen that the faculty members stated that this tradition/culture should be included more in Turkish folk music education, and if any of the courses such as Turkish Folk Music Theory, Repertory, Solfeggio-Theory, Turkish Folk Instruments Performance Classes are being taught, it would not be without mentioning the tradition of minstrelsy.

Keywords: Vocational music education, tradition of minstrelsy, Turkish folk music lessons, interpretive social science.

Bu çalışma, Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN danışmanlığında, Uygar ÖNALAN tarafından yapılan "Geleneksel Türk Halk Müziği Eğitiminde Âşıklık Geleneğinin Yer Alma Durumunun İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinin bir bölümünden geliştirilerek oluşturulmuştur.

Geliş Tarihi/Received: 26.06.2021
Kabul Tarihi/Accepted: 2.02.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Ülkü Sevim ŞEN
E-posta: usevimsen@atauni.edu.tr

Cite this article: Önalan, U., Şen, Ü.S. (2022). Inclusion of minstrel tradition in traditional Turkish folk music lessons given in vocational music education institutions. *Current Perspectives in Social Sciences, 26*(1), 31-46.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Her toplum kendi kültürüne sahip olduğu gibi bu kültürü yansıtan değerlerden olan müziği ile var olur ve kendi kültürü doğrultusunda müziğini oluşturarak yaşatır. Toplumun yaşantısından, düşünce yapısından, kimliğinden pek çok unsur bu müzik içerisinde yer almaktadır. Müzik, diğer işlevlerinin yanı sıra kültüre ait olma, kültürü yansıtma yönüyle de özel bir dildir (Şen, 2016). Kültür'ün beslediği, temsil

ettiği ve edildiği müzik; insanlığın ortak değerlerinden biri olmasının yanı sıra her toplumun kendine özgü güzellik ve zenginliklerini de içerisinde barındırmaktadır. Genel anlamda kültür'ün uzun süreler içerisinde oluştuğu ve bir anlamda kalıplaşan bir yapıya sahip olduğu düşünülse de toplum için değişim kaçınılmazdır. Değişen zaman içerisinde, müzik kültürümüz de toplum ile birlikte yeniden şekillenebilmektedir (Şen & İnanıcı, 2016).

Geleneksel Türk halk müziği, kültürümüzün önemli unsurlarından biri olarak Türk toplumu içerisinde yaşayan insanların, yaşadıkları çeşitli olaylar karşısında etkilenişlerini ezgiler yoluyla aktarmaları sonucu ortaya çıkmış bir müzik türüdür. Geleneksel Türk halk müziği, Türk halk edebiyatı ile iç içe bir yapıdadır. Her ikisi de aynı kültür öğelerinden beslenerek birbirlerini zenginleştirmektedir (Şen & Akbaş, 2021). Türk halk müziğini genel itibari ile kaynak olarak üretenler, bu müziği üretmenin yanı sıra halk edebiyatı, şiir sanatı, bestecilik, hikâye, rivayet söyleyicisi, dans ve icracılık gibi sanat türlerini de kendi içerisinde birleştiren Türk halk bilim alanı temsilcileri sayılan usta mahalli sanatçılar, saz ve söz sanatkârları ile âşıklardır.

Toplumumuzda geleneksel müzik dışında kalan, birbirlerine tür olarak yakın veya uzak birçok müzik çeşidi dinlense de tüm toplumlarda geçerli olan genel ifadesiyle halkın duygu ve düşüncelerini, uğradıkları ortak sıkıntıları ve uğraşlarını, geçim yollarını ve kazandıkları başarıları, ortak kahramanlarını ve kendilerine eşlik eden sadık dostlarını (hayvanlarını), doğayı ve doğa olaylarını konu edinmiş tüm müzikal eserler halk müziği olarak kabul edilmektedir. Geleneksel halk müziğimiz de geçmişten günümüze kadar aynı hissiyat içerisinde devam etmektedir. Tüm dünya için geçerli olan ulusların-milletlerin geçmişten gelen müziği tanımını içine alan *halk müziği* kavramı hakkında çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Büyükyıldız (2015) *Ulusal Halk Müziği* için; "Halkın ortak duygu ve düşüncelerini yansıtan, halkın içinde her zaman var olan halk sanatçıları tarafından yakılmış, yaratılmış-bestelenmiş, değişimler ve yoğrulmalarla dilden dile, telden tele, kulaktan kulağa yayılarak geçmişten günümüze ulaşmış, bir ulusun özüne özgü geleneksel müziğidir" şeklinde bir tanım yapmaktadır. Türk halk müziğimiz içerisinde yine ulusumuza özgü özelliklerini koruyan âşık müziği ve âşıklık geleneği, üzerinde araştırma yapılması gereken geniş bir alandır.

Türk kültür dünyasında önemli bir çeşitliliğe ve zenginliğe sahip olan âşıklık geleneği hakkında özellikle halk edebiyatı alanında çok sayıda çalışma (Artun, 2013; Balkaya, 2012; Çelikten, 2019; Çobanoğlu, 2000; Çobanoğlu, 2002; Daşdemir, 2014; Durbilmez, 2004; Durbilmez, 2014; Fidan, 2016; Günay, 2018; Gökşen, 2011; Özarslan, 2001; Özbey, 2015; Özdemir, 2011; Özdemir, 2013; Uluman, 2019) yapıldığı ve sürdürüldüğü bilinmektedir. Müzik alanında ise bu zenginliği konu alan/araştıran çalışmaların (Aras, 2020; Coşkun, 2012; Eravşar, 2012; Kuzucu, 1997; Möngü, 2019; Sümbüllü, 2015a, b; Şener, 2005; Taşlıova, 2017) yapıldığı ve günden güne arttığı söylenebilir. Âşıklık geleneği ve eğitim kapsamında ele alınan/ulaşılabilen çeşitli araştırmaların (Açıl, 2015; Erdoğan, 2020; Turhan & Kova, 2012; Türkmen, 2010; Uslu, 2011) olduğu da görülmektedir.

Türk halk müziği özünü kültür ve gelenekten alan zengin bir kaynaktır. Zaman içerisinde bu kaynağın, kültürel çeşitliliklerle farklı tat ve lezzetlerle zenginleşmesi onun müzik türleri içerisinde özel ve önemli bir yer edinmesini sağlamıştır. Türk halk müziği halk edebiyatından beslenerek etkilenmiş bunun sonucunda geleneksel ve kültürel zenginlikleriyle varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Bu özelliklere sahip müziğimizden birisi de âşık müziğidir.

Âşık, halk arasında saz şairlerine verilen isimdir. Halk arasında dolaşan menkıbelerde, saz şairlerinin (âşıkların) maddi ve cismani aşk'tan manevi ve ruhani aşk derecesine yükseldiklerini saz çalıp şiir söylemeyi de ilahî vasıtalarla yani ya bir mürşid'in, pir'in veya Hızır Peygamber'in rüyada veya hakikatte tecellisi ile öğrendikleri anlatılır. Bunlar halkın görüşüne göre Hâk âşıklarıdır ve ilham kaynakları daima ilahîdir (Köprülü, 1986). Âşık denen bu şairler şiirlerini, diyar diyar dolaşarak, köy odalarında, kahvelerde ve meydanlarda bir maceraya bağlayarak okurlar, şiirlerinin geniş halk kitleleri tarafından duyulmasını sağlarlar (Gariboğlu, 1969).

Âşıklık geleneği, kültür varlığının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Âşıklık çağlar süren deneyimlerden geçerek biçimlenmiş, kendine özgü icra töresi, geleneğe dayalı yapısı, âşık olmak ve âşıklığı sürdürmek için uyulması gereken kuralları olan bir gelenektir (Artun, 2011). Âşık edebiyatı, Anonim Halk edebiyatından bilhassa ortaklaşa olmayışıyla ayrılır. Çünkü adı sanı belli kimseler tarafından yaratılmış, onların kişiliğini mümkün olduğu kadar saklayabilmiştir. Bu edebiyatın şairlerine âşık denir. Şairler bağlama, cura, tambura gibi sazlar kullanırlar (İlaydın, 1997). Âşıklar, eserlerini tek âşık olarak bulundukları ortamlarda okuyabildikleri gibi birçok âşığın da katıldığı (toplulukta-topluluk içinde) bir âşık faslında sıra geldiğinde de okumaktadırlar.

Usta âşıklar, bu geleneği bir kuşaktan ötekine aktarmada geleneksel yöntem olan usta-çırak ilişkisi ile bir diğer geleneksel Türk müziği öğretim yöntemi olan meşk usulünü kullanarak gerçekleştirmektedirler. Özellikle yeni nesil için bir modellik yolu ve özel bilgi verme aracı kabul edilen çıraklık eğitimine, Türk toplumunda sanatın-mesleğin devamı için çokça değer verildiği ve çıraklık eğitiminin köklü kültürel geçmişe sahip olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Âşıklık mirasında da büyük bir gayret ve özveriyle kullanılan çıraklığın, geleneğe bağlılıktan dolayı devam ettirilmeye çalışıldığı görülür. Âşıklık geleneğinin bundan sonraki asırlarda da devam ettirileceği/yaşatılacağı yönünde güçlü umutların yeşermesinin nedeni yine bu gayret ve çabalardır.

Âşık meclislerinin içeriği incelendiğinde, işlediği konular sebebiyle bu meclislerin hatırlatıcı veya bilgi verici olma özellikleri taşıdıkları görülmektedir. Örnek olarak üç ana bölümden oluşan bu meclislerin en geniş ve en detaylı sayabileceğimiz üçüncü bölümü olan Tekellüm bölümü (Günay, 2018), çok zengin bir kelime haznesine sahip olunmasını gerektirdiğinden dilin (Türkçenin) öğretilmesi, yayılması ve yaşatılmasına vesile olmaktadır.

Türkülerin okunması ve hikâye anlatımının olduğu fasılda anlatılan hikâyeler ile İslam dini mahiyetli olaylar, olgular ve yakarışlar bilmeyenler için yeni bir bilgi olarak öğretici bir özellik taşırken, bilenler için de hatırlatıcı-bilgiyi tazeleyici bir özellik göstermektedir. Yine halkın içinde bulunan ve fasıllar için geçerli olan bu merak ve bilgiyi öğrenme duygusu, yerini zamanla öncelikli olarak eğlence, zaman geçirme temalı iki âşık arasındaki bilgi ve hüner yoklamasına bırakmıştır. Birbirlerini bilgi ve tecrübeleri ile alt etmeye çalışan en az iki âşığın yarattığı bu ortam her ne kadar halk için eğlence amaçlı toplantılar olarak görünse de özellikle başta ustası olmayıp âşıklığa hevesli kişiler için olmak üzere, tüm halkın informal eğitime tabi olduğu yerlerdir.

Geleneği öğrenmeye meyli olan kişi, ustası varsa ki ustasının bulunduğu her mecliste, ustası olmasa bile yakın çevresinde kurulan meclislerde bulunarak, meclislere gelen ve sanatını icra eden her ustanın davranışlarını yakından izlemektedir. Bu meclislerde, ustaların halk ile sohbeti, hitabeti, saz icra teknikleri, makam ve ezgiler ile oturup kalkma, edep-erkân gibi çırağın her kültürel değeri öğrenip özümseyebilmesi için yakından takip etmesi gereken konulardan bazılarıdır.

Yüzyıllardır süregelen geleneğin bu özelliğindendir ki yeni adım attığı yerlere geldiği yerlerden gördüklerini, duyduklarını, konuştuklarını, yediklerini, yaşadıklarını yani orada öğrendiklerini ve tüm şahit olduklarını türkülerine saklayarak götüren âşıklar; yaşantıları türkülerinde ölümsüzleştirmesinden dolayı, halkın bu türkülerden kendilerine almak istediklerine müsaade eder, yüzyıllar boyu bu türkülerin (bitip-tükenmeden) kullanılmasını sağlarlar. Türkülerini taşıyıp götürdükleri yerlerde de aynı yol ile yeni türküler oluşturan âşıklar gezdiği yerlerde topladıklarını da bir sonraki hedeflerine ulaştırırlar. Bundan dolayıdır ki âşıklar öğrendikleri kültürü-bilgiyi aktarmaktan çekinmez, şahit olduklarını anlatırlar ve keşfettiklerini paylaşmayı kendilerine görev bilirler. Kültürün önemli bir yeniden üretim aracı olan halk müziğinin kaynağı âşıklar, dini ve milli duyguları, sanatları içerisinde en güzel şekilde harmanlayan, telaffuz eden kişilerdir.

Âşıklık geleneği, Türk halk müziği ve eğitiminde de vazgeçilmez bir yere ve öneme sahiptir. Bu zenginliği ortaya çıkarmak açısından, sayıları artan müzik eğitimi kurumlarıyla birlikte (Konservatuvarlar, Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bölümleri, Eğitim Fakültelerine Bağlı Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında) âşıklığın eğitim ile ilişkilendirildiği, derleme, notaya alma gibi müzik eğitimi ve müzikoloji alanlarında çeşitli çalışmaların artarak sürdürülmesi, geleneğin yaşatılması adına önemli adımlar olarak görülmektedir. Bu araştırma, üniversite düzeyinde mesleki müzik eğitimi kurumlarında verilen geleneksel Türk halk müziği derslerinde âşıklık geleneğinin yer alma durumunun ele alındığı bir çalışmadır. Yapılan literatür taramasında konuyu bu şekilde sorunsallaştıran bir çalışmaya rastlanmaması, araştırmacıları bu konuya yöneltmiştir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada, mesleki müzik eğitimi kurumlarında verilen geleneksel Türk halk müziği derslerinde âşıklık geleneğinin yer alma durumunun öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın problem cümlesi "Mesleki müzik eğitimi kurumlarında verilen geleneksel Türk halk müziği eğitiminde âşıklık geleneğinin yer alma durumu ne düzeydedir?" şeklinde oluşturulmuştur. Bu problem doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Mesleki müzik eğitimi programlarındaki geleneksel Türk halk müziği derslerinde, âşıklık geleneğine Konservatuvar, Güzel Sanatlar Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğretim üyeleri ne ölçüde yer vermektedir?

2. Âşıklık geleneğinin geleneksel Türk halk müziği ve eğitimindeki yeri ve önemine ilişkin Konservatuvar, Güzel Sanatlar Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğretim üyelerinin görüşleri nelerdir?

3. Konservatuvar, Güzel Sanatlar Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğretim üyelerinin geleneksel Türk halk müziği eğitiminde âşıklık geleneğine nasıl ve ne şekilde yer verilmesi gerektiğine ilişkin görüş ve beklentileri nelerdir?

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma nitel türde olup durum tespitine yönelik bir araştırmadır. Çalışma görüşme tekniği ile yürütülmüştür. Görüşme tekniği ile elde edilen verilerin analizinde yorum yapma gerekliliğinin ortaya çıkmasından dolayı, çalışma nitel bir özellik taşımaktadır. "Nitel araştırma, kendisine uygun olan tanımlama, çözme, yorumlama ve anlamla ilgili bilgilere ulaşmak için kullanılan araştırma tekniklerini içeren çok genel bir terimdir" (Akt., Merriam, 2018). Araştırmada topluma ait olan bir geleneğin/kültürün, eğitimdeki durumu üzerine bir inceleme yapılması, katılımcılara açık uçlu sorular aracılığıyla fikirlerinin sorulması ve alınan cevaplar (görüşler) yardımı ile elde edilen veriler ışığında, ortak bir sonuca gidilmeye çalışılmasından, nitel araştırmalarda çoğunlukla kullanıldığı bilinen Yorumlayıcı Sosyal Bilim yaklaşımına yer verilmiştir.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını 2019-2020 eğitim öğretim güz döneminde Atatürk Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi, İnönü Üniversitelerinde mesleki müzik eğitimi veren; Güzel Sanatlar Fakültelerinin Müzik Bilimleri Bölümü, Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, Konservatuvarların Müzik Bölümlerinde görev yapmakta olan geleneksel Türk halk müziği alanında eğitim vermekte olan 10 öğretim üyesi oluşturmaktadır. Görüme yapılan öğretim üyelerinin demografik bilgileri (Üniversite, Fakülte, Unvan ve Mesleki Deneyim) Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.
Görüşme Yapılan Öğretim Üyelerinin Demografik Bilgileri

Görüşmeci	Üniversite	Fakülte	Unvan	Mesleki Deneyim
G.AK.1	Kafkas Üniv.	Konservatuvar	Dr. Öğr. Üyesi	8 yıl
G.AK.2	Kafkas Üniv.	Konservatuvar	Dr. Öğr. Üyesi	8 yıl
G.AK.3	Atatürk Üniv.	Konservatuvar	Doç. Dr.	11 yıl
G.AK.4	Yüzüncü Yıl Üniv.	Konservatuvar	Doç. Dr.	26 yıl
G.AK.5	Yüzüncü Yıl Üniv.	Eğitim Fakültesi	Dr.	8 yıl
G.AK.6	İnönü Üniv.	Konservatuvar	Prof. Dr.	16 yıl
G.AK.7	Atatürk Üniv.	Güzel Sanatlar Fakültesi	Doç. Dr.	19 yıl
G.AK.8	Atatürk Üniv.	Eğitim Fakültesi	Dr. Öğr. Üyesi	15 yıl
G.AK.9	İnönü Üniv.	Konservatuvar	Dr. Öğr. Üyesi	9 yıl
G.AK.10	Atatürk Üniv.	Güzel Sanatlar Fakültesi	Doç. Dr.	26 yıl

G.AK. = Görüşme yapılan akademisyen

Görüşme yapılan akademisyenlerin etik gereği isimlerine yer verilmesi uygun olmayacağından kodlama yapılmıştır. Buna göre verilerin analizinde *"G. AK." Görüşme yapılan Akademisyen* olarak belirtilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu dokuz sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Öğretim üyeleriyle yapılan görüşmelerde gönüllülük esas alınmıştır. Araştırma prosedürü Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu'nun 31.12.2020 tarihli ve 15/04 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Bulgular

4.1. Araştırmanın birinci alt problemi olan ***"Mesleki müzik eğitimi programlarındaki geleneksel Türk halk müziği derslerinde, âşıklık geleneğine Konservatuvar, Güzel Sanatlar Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğretim üyeleri ne ölçüde yer vermektedir?"*** sorusuna yönelik elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin olarak öncelikle müzik eğitimi kurumlarında görev yapan öğretim üyelerine çeşitli sorular yöneltilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda öğretim üyelerinin tümünün Türk halk müziği derslerinde âşıklık geleneğine yer verdiklerini belirttikleri görülmüştür. Mesleki müzik eğitimi kurumlarında verilen geleneksel Türk halk müziği derslerinde, eğitim verilen kurumun farklılığına bağlı olarak, derslerin saati veya konunun derinliği değişiklik gösterse de Türk halk müziği derslerinin isim veya içeriklerinde benzerlik olduğu söylenebilir. Türk halk müziği derslerinde âşıklık geleneğine yer verdiklerini ifade eden öğretim üyelerinin çalıştıkları kurumlara göre ifadeleri şu şekildedir:

Konservatuvarlar

Türk Halk Müziği Bilgileri, *Türk Halk Müziği Solfej-Kuram* derslerinde türkülerimizin kaynağı olan âşıklık geleneğinden bahsetmekteyim. *Türk Halk Müziği Bilgileri* dersimiz var *Türk Halk Müziği Solfej-Kuram* dersimiz var. Bunun yanı sıra *Türk Halk Müziği Repertuvarında* bile bazı âşıklarımızın eserlerini geçerken âşıklık geleneğinden yine bahsetmekteyiz. Âşık Müziği nedir? Hatta kısmen Âşık Edebiyatına girdiğimiz noktalar da olmakta. Yeterli düzeyde âşıklık geleneğinden bahsetmekteyiz *(G. AK. 1)*.

Geleneksel Türk Müziği Bölümü Türk Halk Müziği Ana Sanat Dalı müfredatında geçen *"Türk Halk Edebiyatı"* dersinde âşıklık geleneğine ilişkin bilgilere yer vermekteyim. Bunun dışında *Koro* derslerinde de özellikle yörenin önemli âşıkları başta olmak üzere çeşitli âşıkların eserlerine de yer vermekteyim *(G. AK. 2)*.

Türk Halk Müziği Nazariyat ve *Dağar Form* derslerinde âşıklık geleneğini işliyorum. Bağlama derslerinde ise ileri düzey öğrencilerle çeşitli *tematik âşık tavırlarına* yönelik çalışmalar yapıyoruz. Âşıklık yer almakla birlikte âşıklık geleneğinin alt dinamiklerindeki çeşitlilik düşünüldüğünde yüzeysel kaldığını söyleyebilirim *(G. AK. 3)*.

Âşıklık geleneği ile ilgili tabi ki bilgi var ama bu, hocanın yaklaşımına bağlı açıkçası. Üniversitelerde de yapılması gereken, lisansüstü eğitimde uygulanması gereken müfredat diye bir müfredat yok elimizde. Dolayısı ile bu müfredatı şekillendiren hocanın kendisi. Dolayısı ile hocanın eğilimleri ve yaklaşımları ile beraber bununla ilgili çalışmaları da varsa buna daha çok yer veriyor. *"Türk Halk Müziğinin Kaynakları"* diye ünitenin içinde bir haftanın bir derslik konusu bu benim öğretim programım içerisinde. Halk müziğinin kaynakları içerisinde âşıklardan bahsediyoruz, orada bir derste bir bölümde geçiyor sadece. Fakat sürekli olarak o dersin o konusunda bunu yazılı olarak kendilerine aktarıyoruz. Hatta sınavlarda bundan sorumlu oluyorlar ama ilerleyen derslerde de âşıklık geleneğine zaman zaman vurgu yapıyoruz. Ama bir yazılı metin olarak var bu da benim ünite programım içerisinde ve bunu da veriyorum. Tabi şöyle bir durum var ki Türk halk müziğinin konusu çok fazla ve bundan dolayı biz de sınırlı olarak bir yıllık programın içerisinde âşıklık geleneğine ancak bu kadar yer ayırabiliyoruz *(G. AK. 4)*.

İster istemez bu ders müfredat programlarımızda mutlaka ki var. Fakat bu ders müfredat programlarımızın haricinde, öğrencilerimize ister istemez âşıklık geleneği ile ilgili hemen hemen her derste istese de istemese de bahsetmek mecburiyetindeyiz. Âşıklığın her derste mutlaka bahsi geçiyor ama Türk halk Müziği ile alakası ve ilgisi olmayan bazı spesifik derslerimiz de var. Bunlar dışındaki *Repertuvar* dersi olsun, *Nazariyat* dersi olsun veya İcra dersleri olsun mutlaka ki bir köşesinden bir ucundan bahsi geçiyor *(G. AK. 6)*.

Geleneksel Türk Halk müziği derslerimde zaman zaman âşıklık geleneğine ve âşıklara yer veriyorum. Öğretim programında âşıklık geleneği ile ilgili yüzeysel bilgiler bulunmakta ise de yeterli değildir *(G. AK. 9)*.

Devlet Konservatuvarı Türk halk müziği ana bilim dallarında görev yapan öğretim üyelerinin görüşlerine göre; Türk halk müziği derslerinde âşıklık geleneğine belirli bir düzeyde yer verilmektedir. Verilen bu eğitim düzeyinin yeterliliğinin, Türk halk müziği ile ilgili derse giren öğretim üyelerinin yaklaşımına bağlı olduğu yine belirtilen ifadelerden anlaşılmaktadır. Elde edilen bilgiler ışığında Konservatuvarlarda Türk halk müziği derslerinde âşıklık geleneği ile ilgili bilgilerin işlendiği derslerin; *"Türk Halk Müziği Solfej-Kuram, Türk Halk Müziği Bilgileri, Türk Halk Müziği Repertuvarı, Âşık Edebiyatı, Türk Halk Müziği Nazariyat, Dağar-Form, Türk Halk Müziğinin Kaynakları, İcra Dersleri"* olduğu ve görüşme sağlanan hemen hemen tüm öğretim üyelerince de belirtildiği görülmüştür.

Güzel Sanatlar Fakülteleri

Zaten Türk halk müziği âşıklık geleneği kaynağından beslendiği için elbette yer vermekteyiz. Yöre itibari ile de Erzurum yaşayan âşıklık geleneği bölgesinde olduğu için yani fiili olarak bu gelenek halen devam ettiğinden, burada öğrencilerimize âşıklarla alakalı yer yer özel ders çalışmaları da yaptırıyoruz. Dolayısı ile müfredatımızda âşıklık geleneği mevcut. Âşıklık Geleneği ünitemiz var, Âşık Edebiyatı ünitemiz var, *Anonim Halk Edebiyatı Ürünleri* ünitelerimiz var bulunmaktadır. Âşıklık geleneğini bu ünitelerle hem halk edebiyatı olarak hem edebi olarak hem de müzikal olarak inceliyoruz. Bunlardan dolayı âşıklık geleneği eğitim programımızda yer almakta ve yeterli düzeydedir. Mesela lisans 4'te verdiğimiz eğitim tamamen âşık edebiyatı, halk edebiyatı ile alakalı paralel yürüyor diyebilirim. Evvelinde Türk halk müziği eğitiminde âşıklık geleneğine önce lisans 1'de *Nazariyat* olarak yer veriyoruz. Dolayısı ile âşıklık geleneğini üç yıl boyunca müzikal olarak verip âşık müziğini irdeliyoruz. Dördüncü sınıfta da âşıklık geleneğini edebi olarak; *Halk Edebiyatı* ile paralel *Halk Edebiyatındaki*

Türler, *Halk Edebiyatı* ve *Türk Halk Müziği* arasındaki terminolojik sorunlara teferruatlı bir şekilde yer veren müfredatımız mevcuttur. Türk halk müziği eğitimcisi olarak mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda âşıklık geleneğine yeterince yer verildiğini düşünmüyorum *(G. AK. 7)*.

Geleneksel Türk Halk Müziği derslerimizde âşıklık geleneğine ilişkin bilgilere yer verilmektedir. Örneğin; Âşık edebiyatı, *türleri ve özellikleri*, Âşık *müziği, türleri ve işlediği konular* ile *halk ozanları hakkında genel bilgiler* gibi. Bizim bölüm müfredatında yeterince yer verildiği için bu müziğe ve kültüre ilişkin konulardan haberdar olduklarını düşünüyorum. *Geleneksel Türk Halk Müziği* dersinin genel içeriğinde yeterli olduğunu inancındayım. Türk halk müziği eğitimcisi olarak mesleki müzik eğitimi verilen kurumlardaki müfredatlara göre değiştiğini söyleyebilirim. Bana göre sıralama yaparsak Konservatuvarlarda, Güzel Sanatlar Fakültelerinde, Eğitim Fakültelerinde çoktan aza doğru yer verildiğini düşünebiliriz. Yine de üniversiteden üniversiteye ders içeriklerinden/müfredattan dolayı (çerçeve program olmadığından) farklılık göstermektedir *(G. AK. 10)*.

Görüşme sağlanan Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bilimleri Bölümlerinde görev yapan Türk halk müziği eğitimcisi iki öğretim üyesinin, Türk halk müziği derslerinde âşıklık geleneğine ilişkin bilgilere yer verdikleri Âşıklık Geleneği, Âşık Edebiyatı-*Türleri ve Özellikleri*, *Anonim Halk Edebiyatı Ürünleri* başlıklı ünitelerinin bulunduğunu ve iki öğretim üyesinden biri âşıklık geleneğini bu ünitelerde yeterli düzeyde işleyebildiğini ifade ederken diğer bir öğretim üyesi ise âşıklık geleneğine yeterli düzeyde yer verilmediğini düşündüğünü belirtmiştir. Verilen bu eğitim düzeyinin yeterliliğini kendi çalıştıkları kurumlara göre yorumlayan öğretim üyeleri, bu konunun âşıklık geleneğinin aktif olarak yaşadığı bölgelerde eğitim kapsamına daha çok alındığına dikkat çekmişlerdir. Yine öğretim üyelerinin bu konuların işlendiği mesleki müzik eğitim kurumlarını; Konservatuvarlar, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalları şeklinde çoktan aza doğru sıralamaları, çalışma için bir öngörü olarak destekleyici bilgi olduğu söylenebilmektedir.

Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalları

Bu konuda aslında ders aşamasında öğrencilerin ve bizlerin muzdarip olduğunu belirtmek isterim. Çünkü yoğun ders içerikleri, karmaşık ders içerikleri, geçmişten gelen yanlışlıkların düzeltilme çabaları dersin işlenmesine maalesef yansımakta. Dolayısı ile âşıklık geleneği ile ilgili de bir başlık *Türk Halk Müziği Teorisi ve Uygulaması* dersi adına ders içeriklerinde yok. Tabi biz bunun çok önemli bir gelenek olduğunu biliyoruz. Öğrencilerimize anlatmaya, göstermeye çalışıyoruz. Açıkçası bilgiler yer almıyor, kendimiz bunu ekliyoruz programa. Sadece âşıklık geleneği değil *Türk halk müziği* eğitiminde maalesef yeterli ders sayısı yok, ders içerikleri verilen ders sürelerinde işlenemiyor. Dolayısı ile zorlanıyoruz bu konuda belirtmek isterim. Eğitim Fakülteleri lisans programında yapılan bu son değişiklikle birazcık da olsa bir düzelme ile Türk halk müziğine biraz daha önem verildi diyebilirim ki bizi de bir nebze mutlu etti bu durum. Soruya tekrar dönecek olursam âşıklık geleneğinin ders içeriklerinde maalesef çok da bir yeri yok *(G. AK. 5)*.

Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Konservatuvarların program içeriklerini incelemediğim için yalnızca çalıştığım kurum için görüş bildirebilirim. Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği lisans programında *Türk Halk Müziği Teorisi ve Uygulaması* isimli ders kapsamında âşıklık geleneği hakkında kısaca bilgi veriyorum. *Türk Halk Müziği Teori ve Uygulaması* isimli ders içeriğinde âşıklık geleneğine yönelik bilgiler yer almamaktadır *(G. AK. 8)*.

Eğitim Fakültelerinin müzik eğitimi ana bilim dallarında görev yapan öğretim üyelerinin görüşleri ışığında âşıklık geleneğine *Türk Halk Müziği Teorisi ve Uygulaması* isimli tek ders içeriğinde yer vermeye çalıştıkları görülmektedir. Yoğun ve karmaşık ders içerikleri, geçmişten gelen yanlışlıkların düzeltilme çabaları gibi problem durumlarından dolayı âşıklık geleneğine yeterli düzeyde yer veremediklerini fakat Türk halk müziği eğitiminde âşıklık geleneğine yer verilmesi gibi bir mecburiyetin hissedilmesine binaen, yetersiz düzeyde de olsa âşıklık geleneğine bu derste kendilerinin yer vermeye çalıştıklarını belirtmektedirler. Elde edilen verilere göre geleneğe ilişkin bilgilerin *Türk Halk Müziği* derslerinde yer almasının Konservatuvarlarda olduğu gibi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında da bu derslere giren öğretim üyelerinin âşık geleneğine ve kültürüne ilişkin yaklaşımları ile alakalı olduğu söylenebilmektedir. Öğretim üyelerinin görüşleri nezdinde mesleki müzik eğitiminin yürütüldüğü kurumlarda âşıklık geleneğine ilişkin bilgilere derslerde yer verildiğine dair bilgiler elde edilmiştir.

Âşıklık geleneğinin, mesleki müzik eğitiminin verilmeye başlandığı "Güzel Sanatlar Liseleri [GSL]" müzik bölümlerinde yer alıp almadığı ayrı bir çalışma konusunu oluşturmaktadır. Fakat görüşme sağlanan öğretim üyeleri, bu geleneği genç nesillerin benimseyebilmesi için özellikle lisans öncesi (ilköğretim-ortaöğretim) dönemden itibaren verilmeye başlanmasının yararlı olacağı şeklinde görüşler sunmuşlardır. Çalışma kapsamında görüşme sağlanan öğretim üyesi görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

Öğrencilerimizin bu konularda eksik bilgilerle bizlere geldiklerini biliyoruz zaten. Onu da şöyle açıklayabilirim; bu şehirdeki yerel kültürün, yerel mahalli sanatçıların etkisi ile bir şeyler öğrenirlerse bize onlarla geliyorlar onun dışında *GSL*'den gelen öğrencilerimizde maalesef sadece âşıklık geleneği değil diğer derslerde de çok büyük sıkıntı yaşıyoruz çünkü çocuklar çok boş geliyorlar. Dolayısı ile ben GSL'nin zaten verimli çalıştığını düşünmüyorum kaldı ki âşıklık geleneği hakkında çalışsınlar ve öğrencilere yardımcı olsunlar, maalesef bu konuda da eksik yönlerimiz var *(G. AK. 5)*.

Yine bir diğer öğretim üyesi, bu geleneğin lisans öncesi dönemlerde müzik eğitimine alınması gerektiğini şöyle belirtmektedir:

Yani bu Türk halk müziği unsurunun özellikle mesleki müzik eğitimi değil de genel müzik eğitimi müfredatlarında yeterince yer bulması gerektiğini vurgulayanlardanım. Özellikle *GSL*'nin müfredatlarında bunu yer alması gerektiğini belirterek kendi kültürünü bilmeyen ve kendi kültürüne yabancı olmayan, kendi kültürünü tanıyan *(Âşıklık geleneğini ve Türk sanat müziğindeki önemli bestekârları)* kuşakların yetişip sonra muasırlaşma yolunda ilerlememiz gerektiğini düşünüyorum. Bu yüzden genel müzik eğitiminde yani çocukluktan itibaren bu kültürün müfredata yerleştirilmesini ya da daha fazla yerleştirilmesi gerektiğini önerebilirim *(G. AK. 7)*.

Katılımcı öğretim üyelerinden birisi, âşıklık geleneğine ilişkin olarak şayet yaşadıkları bölgede âşıklık geleneği fiili olarak yaşamıyorsa veya bu gelenekten uzak kalınıyorsa öğretim üyesinin geleneğe karşı bilgisinin/ilgisinin yeterli düzeyde olmayabileceği kanısını ileri sürerken, bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir:

Erzurum'a gelen akademisyenleri mutlak suretle bu âşıklık geleneğinin yaşadığı âşık kahvehanelerine götürdüm. Çünkü dışarıdan gelen pek çok akademisyen arkadaşımızın ilk defa bir âşık kahvehanesine girdiğine, âşık atışmasına ve âşık hikâyeleri dinlediğine şahit oldum. O yüzden eğitimcilerin de yörelerinde, o bölgelerde âşıklık geleneği yaşamıyorsa, yaşayan bir kültür olarak-gelenek olarak karşılaşmıyorlarsa bu gelenekten uzaktırlar, kuramsal olarak biliyorlar fiili olarak içine girmiş değiller. Buna çok şahit oldum o nedenle müzik alanındaki akademisyenler geldiğinde muhakkak âşık kahvehanelerine götürürüm kendilerini. Gördüklerini video kayda alarak öğrencilerine göstereceklerini birçok kez ifade etmişlerdir *(G. AK. 7)*.

Gelenek hakkındaki farkındalık düzeyinin, yaşanılan bölge ve coğrafyada geleneğin fiili olarak yaşıyor olmasına göre farklılık gösterdiğini dile getiren öğretim üyesinin öğrencilerden aldıkları dönütler noktasında aktardıkları önemlidir:

Şimdi derslerimizdeki öğrencilerimiz malum Türkiye'nin her yerinden geliyorlar. Kimilerinin kültüründe âşıklık geleneği belki hiç olmuyor, kimilerinin de babası veya dedesi âşık olabiliyor. Biz bu dersi anlattıktan sonra gençler âşıklık geleneğine ve âşıklara ilgi duyuyorlar. Gözlemlediğimiz nokta şu ki öğrencilerimiz hem internetten âşıkları takip ederek dinliyorlar veya canlı olarak rastladıkları vakit meclislerine katılabiliyorlar. Dolayısıyla olumlu bir dönüt alabiliyoruz *(G. AK. 1)*.

Çalıştığı kurumda, Türk halk müziği derslerinde âşıklık geleneğine yeterince yer verilmediğini belirten görüşmeci, mesleki müzik eğitimi verilen bu kurumlarda, geleneği bilen ve icra edebilecek kapasitede gençlerin bulunduğuna dikkat çekerken, bir önceki öğretim üyesinin "âşıklık geleneğinin bulunduğu kültürlerden gelen öğrencilerde ilgi ve alakanın bulunduğu" şeklindeki görüşlerini de destekleyen ifadeleri şöyledir:

Öğrencilerimizin bu müziğe ve kültüre ilişkin farkındalık düzeyleri yüksektir. Hatta bu geleneğin devamını sağlayabilecek nitelikte öğrencilerimiz dahi mevcuttur. Ayrıca bu geleneği icra edebilen öğrencilerin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yetişen gençlerden oluştuğunu özellikle belirtmekte yarar görüyorum. Âşıklık geleneğini korumanın yanı sıra bu geleneğin taşıyıcısı olabilecek nitelikte yetenekli ve ilgili gençler vardır, dolayısıyla bu geleneği devam ettireceklerine inanıyorum, fakat bu geleneğin yaşatılması adına devlet tarafından daha fazla teşvik edici etkinliklerin, ödüllendirmelerin ve mali desteğin sağlanması gerekmektedir. Yine özellikle Kars ilimiz için konuşacak olursak, Konservatuvarımızda bu geleneğe ilgili ve yeteneği olan gençler vardır. Dolayısıyla o gençlerin Konservatuvar eğitimi olan âşıklar olarak yetiştirilmesine imkân sağlanmasının da yolu ayrıca bu şekilde açılmış olacaktır *(G. AK. 2)*.

Araştırmanın bulguları doğrulusunda, öğretim üyelerinin konuya daha çok görev yaptıkları kurumları dikkate alarak (Güzel Sanatlar Fakülteleri, Eğitim Fakülteleri, Konservatuvarlar) yaklaşmaya çalıştıkları, bu kurumlara gelen lisans düzeyindeki öğrencilerin geleneğe karşı ilgi ve tutumlarının, geldikleri coğrafya itibariyle değişiklik gösterdiğini ifade ettikleri görülmüştür. Beraberinde âşıklık geleneği hakkında bilgi veya etkinlik yapılmasının yine bu geleneğin aktif olarak yaşadığı bölge veya coğrafyalarda daha çok gerçekleştiğini dile getirmişlerdir. Görüşmelerin gerçekleştirildiği öğretim üyelerinin ortak görüşünün âşıklık geleneğinin Türk toplumu için ne denli önemli bir yere sahip olduğu ve yine kültür erozyonunun yaşandığı dönemimizde, önceki dönemlere oranla daha çok sahip çıkılıp gelecek nesillere aktarılabilmesinin gerekliliği olmuştur.

4.2. Araştırmanın ikinci alt problemi olan ***"Âşıklık geleneğinin geleneksel Türk halk müziği ve eğitimindeki yeri ve önemine ilişkin Konservatuvar, Güzel Sanatlar Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğretim üyelerinin görüşleri nelerdir?"*** sorusuna yönelik elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Görüşmelerde öğretim üyelerinin tümünün ortak kanılarından birinin, âşıklık geleneğinin "Geleneksel Türk Halk Müziğine kaynaklık ediyor olma" düşüncesi olduğu; ayrıca *Türk Halk Müziği Teori, Repertuvarı, Solfej-Kuram, Türk Halk Çalgıları İcra Dersleri ve Türk Halk Edebiyatı* gibi derslerden herhangi biri işleniyorsa âşıklık geleneğine değinmeden olmayacağı şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Âşıklık geleneğinin Türk halk müziğine kaynaklık yaptığını vurgulayan öğretim üyelerinin ifadeleri şu şekildedir:

Âşıklık geleneği Türk halk müziğini besleyen ana kaynaklarından biridir. Yöreden yöreye farklılık gösteren icra biçimleri, ritmik zenginlikleri ve söz dizgelerini halk müziği eserlerinde görmek mümkündür. Ayrıca kültürel belleğin, önemli aktarım kaynaklarındandır *(G. AK. 9)*.

Âşıklık geleneği müziği, besteci ve türkü yakıcılarla birlikte Türk halk müziğini oluşturan başlıca unsurlardandır *(G. AK. 8)*.

Türk halk müziğindeki türkülerimiz iki farklı kaynaktan beslenmektedir. Bunların en önemlisi âşıklık geleneğidir. Yani âşıklık geleneğindeki usta-çırak ilişkisi ile günümüze kadar bu türküler ulaştırılmış ve halen de üretimi devam etmekte. Dolayısıyla âşıklık geleneği türkülerin kaynağıdır, özüdür bu nedenle çok fazla önemsenmelidir *(G. AK. 1)*.

Yine beraberinde âşıklık geleneğini bir pınara bir gözeye benzeten öğretim üyelerinin âşıklık geleneğinin bizler için ne kadar önemli olduğunu ifade ettiği görüşleri şöyledir:

Âşıklık geleneği türkülerin kaynaklarıdır. Hem pınar hem de kaynaktır daha doğrusu. Türkü üretme özelliklerinden dolayı bir pınar olma özelliğine sahipken geçmişteki nesillerin geçmişteki kuşakların eserlerini ve icralarını aktardıkları için de kaynak olma özelliğine sahiptirler. Dolayısı ile Türk halk müziğinin ana unsurlarından bir tanesi âşıklık geleneğidir *(G. AK. 4)*.

Âşıklık geleneği bizim her şeyimizdir açıkçası. Türk halk müziğinin temel ögelerinden biri olduğunu düşünüyorum *(G. AK. 5)*.

Âşıklık geleneğinin kaybolması ile karşı karşıya kalınabileceği konusundaki öğretim üyeleri görüşleri şöyledir:

Bana göre yok olmayı ifade eder, zaten çoğu türkümüzü artık kaybettik. Özellikle doğuda benim yaşadığım coğrafyada derlemeler çok az yapıldığı için ya da bazı bölgelere bazı nedenlerden (siyasi, mevsimsel, coğrafi yapı) ötürü çok ulaşılamadığından çoğu türkünün yok olup gittiğini biliyoruz. Bu gelenek de maalesef bu şekilde yok olup gidecek ve yok olup gittiği zaman bir iletişim aracı olarak düşündüğümüzde biz de sadece şu an elimizde bulunan materyallerle-türkülerle böyle kalacağız, yeni olan hiçbir şeye hâkim olamayacağız, daha da ken-

dimizi geliştiremeyeceğiz bu anlamda çağımızdaki her şey çok hızlı ilerlemekte. Bizim hem kültürümüzü hem de kültürümüzün ögelerini geliştirmek zorunda olduğumuz bir gerçektir. Bence bunun en önemli aracı da âşıklık geleneği olabilir ve bu sürdürülebilir. Sürdürülebilir olması da yineliyorum, çok önemlidir *(G. AK. 5)*.

Geleneksel Türk halk müziğinin ana kaynaklarından birinin yok olmasına, ritmik melodik ve söz yönünden bir daralmaya sebep olabileceği kanaatindeyim. Ayrıca kültürel belleğin aktarımında kısmî bir kesintiye uğramasına sebep olabilir *(G. AK. 9)*.

Âşıklık geleneğinin Türk halk müziği içerisinde zaten olması gerektiği şeklinde görüş bildiren öğretim üyesinin ifadeleri şöyledir:

Zaten Türk Halk Müziği bölümü var bizde, âşıklığa yer vermeden bunu yürütmemiz mümkün değil. Çünkü bize yani geçmişimize baktığımız zaman var olan türkülerimizin büyük bölümü âşıkların ürünleridir. Mutlaka ki beste formunda yeni eserler var ama TRT repertuvarına baktığımız zaman, zaten büyük bölümünün geçmişten kalan bu işe gönül vermiş ve bu işi maddi bir bakış açısıyla yaklaşmadan maddi bir menfaati olmayan insanların ürünleri olduğu görülecektir. O açıdan biz çok önem veriyoruz, derslerimizde mutlaka ki öğrencilerimize bunlardan bahsediyoruz. Bizim öğrencilerimiz Türk Halk Müziği bölümünü tercih ederken, biz onları Türk Halk Müziği bölümünde olduklarını hissettirecek bir sınavla alıyoruz. Bu yüzden hepsi şans eseri değil de bilinçli olarak, isteyerek Türk Halk Müziği bölümünü kazanan öğrenciler oluyorlar ve bu konu onlar için gerçekten de önemli oluyor. Onlara bu konuda gerekli bilgiyi elimizden geldiğince vermeye çalışıyoruz. Bizim sınavımıza özellikle Türk halk müziğine hazırlanamamış bir öğrencinin kazanması mümkün değil. Özellikle dikkat ettiğimiz konu Türk halk müziğini isteyen, arzulayan öğrencilerin okula alınması ki onlar da sonradan hayal kırıklığına uğramasın biz de daha verimli sonuçlar alalım *(G. AK. 6)*.

Öğretim üyesinin görüşlerinden de anlaşılacağı üzere, özellikle gençlerin bu geleneğe karşı ilgilerinin az olduğu düşüncesidir ki bunu da şu şekilde ifade etmiştir:

Âşıklık geleneğini bir kere belli bir yaşın üstündekiler olarak biliyoruz ve tanıyoruz. Sabah Yurttan Sesler'in cura ile açış yapan melodisiyle uyandığım oluyordu ama şimdi öyle uyanan genç yok. Biz onları gördük, dinledik az da olsa biz de o zaman tabi genç yaşlarımızdaydık popüler müzik tercihimizdi ama hiçbir zaman âşıklık geleneğini unutmadım ben. Âşıklık geleneği bazen ilk etapta orijinal olduğu gibi anlatınca şu günün şartlarında, imkânlarında ve diğer müzik türlerinin janjanlı ambalajının yanında onu gençlere saf haliyle sevdirmek zor olabilir *(G. AK. 6)*.

Türk halk müziğinin beslendiği iki kaynak olduğu ve bu kaynaklardan en önemlisinin âşıklık geleneği olduğunu belirten başka bir öğretim üyesi ise bu durumu TRT ile Doğu ve Kuzey Doğu Anadolu bölgelerinde derleme faaliyetlerine fiili olarak katılmış olmasına dayandırırken, derleme faaliyetleri kapsamında gidilen köy ve bucaklarda öncelikle elinde sazı olan ve gelenekte yetişmiş âşıkları bulduklarını/bulmaya çalıştıklarını belirtmektedir.

Şimdi Türk halk müziği biraz önce söylediğim gibi iki temel kaynaktan beslenmektedir. Bunların birincisi âşıklık geleneği ikincisi de türkü yakıcılardır. Türkü yakıcıları genel olarak alt başlıklara ayırabilirken, saz çalıp türkü söyleyen bu gelenek içerisinde yetişmiş, bir ustadan eğitim almış olan âşıklık geleneğimiz vardır. Türk halk müziğinin çok önemli bölümünü hem üretim açısından hem yayılma açısından her ne kadar şu an medya-kitle iletişim araçları ön plana çıkmış olsa dahi âşıklık geleneğinin halen etkisini sürdürdüğünü düşünüyorum. Onun için Türk halk müziğinin halen yaşamasında en önemli katkı payının âşıklık geleneğine ait olduğunu düşünüyorum. Bunu şu açıdan da rahatlıkla söyleyebilirim; 2019 yılı TRT'nin başlattığı türkü derleme faaliyetleri 50 yıl sonra kurumsal olarak yeniden başladı ve ben de bu faaliyetlerin hem üst kurul üyesiyim hem de Kars, Erzurum, Ağrı yani Kuzey Doğu Anadolu Bölgesindeki derlemelere fiili olarak katılan birisi olarak yörede dolaştığımız zaman mutlak suretle önce uğrak yerimiz olarak âşıklık geleneği geçiyor. Ayrıca âşıklık geleneğinin içinde var olan âşıklarımızın pek çok üretimdeki (bu üretimler hem kişisel hem de usta malı dediğimiz eserlerdir) anonimleşme boyutunda yörede yaygınlık kazanmış eserlerini kayıt altına alıyoruz *(G. AK. 7)*.

Öğrencilerini türkü derleme çalışmaları yapmak üzere kendi yörelerindeki âşıklara yönlendirdiğini belirten öğretim üyesi, bu konularda ilk ulaşılması gereken kişilerin âşıklar olduğu düşüncesini şu cümlelerle ifade etmektedir:

"Kesinlikle öneriyorum, zaten Devlet Konservatuvarı olarak, derleme faaliyetleri yürütüyoruz ve öğrencilerimizi özellikle kendi yörelerindeki âşıklara yönlendiriyoruz. Öğrencilerimizden bu tür faaliyetlerini video kayıt yapmalarını istiyoruz" (G. AK. 9).

Âşıklık geleneği ve önemi hakkında Türk halk müziği eğitimcisi öğretim üyesinin ifadeleri manidardır; *"Bence âşıklık geleneği geleneksel Türk halk müziği ve kültürü adına, kültürümüzün geçmişten bugüne kadar en önemli yapıtaşlarından biridir. Ola ki unutulması/kaybolmaya yüz tutması gibi bir durum Türk halk kültürü ve yaşantısında "üretimin bitmesi" anlamına gelmektedir" (G. AK. 10)*.

Normalde toplumu bir arada tutan en güçlü ve en önemli unsurlar kültürel değerlerdir. Eğer biz bu kültürel değerlerimizden koparsak toplum olma özelliğimizi yitirebiliriz ve bu Türk toplumunun baktığımız zaman, beşikten mezara kadar hemen her tür olayında konu seçerek evrenini genişleten türküler, bu yönüyle toplumumuzun kültürel kodlarını da bünyesinde barındıran birer belge gibidir aslında *(G. AK. 6)*.

Ayrıca âşıkların şöyle bir özelliği var, bizim kültürümüz kulaktan kulağa sözlü kültür çerçevesinde bir aktarım neticesinde bir ürüne ulaştığı için özellikle son 120 yıl öncesine kadar âşıklar burada ana ekseni oluşturuyorlar. Dolayısı ile onlar kültürü taşıyan ve hatta oluşturan ana kaynaklarımızdır. Âşıklar da olmadan kültürün bugünlere taşınmasında mutlaka bir eksiklik olacaktı *(G. AK. 4)*.

Kökleri İslamiyet öncesi dönemlere dayanan âşıklık geleneği ve bu geleneğin sanatkârı olan usta âşıklar, kültür tarihi kitabı niteliği taşıyan eserleri (destan, hikâye, şiir ve türkü vb.) aracılığıyla gelenek-göreneklerini, yaşam koşullarını ve felsefelerini aktarmışlardır. Dolayısıyla da Türk kültüründe âşıklık geleneği önemli bir yer tutmaktadır. Gereken önemin yeteri kadar verildiğini düşünmüyorum *(G. AK. 2)*.

Bu yüzden türküler aslında bizim geçmişle olan bağlantılarımızı sağlayan birer tarihi belge niteliğinde bence. Biz zaten o türküleri incelersek yaşadığımız coğrafya hakkında bilgiler var içerisinde, sevdamız, hüznümüz, akarsularımız, dağlarımız, mevsimsel özelliklerimiz, siyaset ve kısacası türkülerimizin içerisinde her şeyimiz var. O nedenle türkü kelimesi bile bizi anlatmaya yetecek bir kelimedir. Yaşadığımız çağa bakacak olursak mutlaka ki eskiden bir aşığın yetişmesi ve gelişmesi sadece âşıklık geleneği ile ilgili bir sunum var gidip izleyelim şeklinde olmamıştır. O zamanlarda televizyon, radyo olmadığı için bir aşığı dinlemek o zamanın sosyal faaliyeti sayılmıştır. Yani şimdi nasıl insanları bir televizyonsuz, bilgisayarsız, cep telefonsuz, radyosuz günlük hayatını düşünemiyorsanız hayatın sosyal, kültürel yönünün en önemli parçalarından birisi gidip âşığı dinlemekmiş, müzik ihtiyacını insanlar bu şekilde karşılıyorlarmış *(G. AK. 6)*.

Âşıklık geleneğinin sadece saz-söz sanatından ibaret olmayıp günümüze kadar birçok işlevi olduğunu dile getiren öğretim üyelerinin konu ile ilgili ifadeleri ise şu şekildedir:

Sadece kültürel boyutta düşünmeyelim ki edebi boyutta da önemli katkısı var bizlere âşıklığın. Geçmişteki ve halen sürdürülen bu geleneğin kültürel ve edebi boyutta devam etmesinin çok önemli olduğunu düşünüyorum *(G. AK. 5)*.

Çünkü âşıklar toplumda sadece müzik yapan kişiler olarak görülmüyor. Normalde âşıklık geleneği aslında çok daha derin, sosyal, kültürel manalar içeren bir yapıya sahiptir. Yani her ne kadar bunun bilincinde olmayan kişiler bunu bilmiyorsalar da âşık siyasi gündeme dair halkın düşüncelerini ifade ediyor, halk ile yönetim arasında bir köprü görevi sağlıyor, toplumu güncel gelişmeler konusunda bilinçlendiriyor. Zaten gerçekten âşıklık geleneği incelendiğinde bunların hepsinin olduğunu görüyoruz *(G. AK. 6)*.

Halkın sözcülüğünü üstlenmesinin yanı sıra toplumu her konuda bilgilendiren kişilerin âşıklar olduğunu dile getiren öğretim üyesinin konu ile ilgili görüşleri şöyledir:

Bugünümüzdeki iletişim araçları oldukça fazla ve şu an herkes birbiri ile rahatça iletişim kurabiliyor daha çok birbirinden haberdar olabiliyor, bir köşedeki başka bir köşede bulunan birini görebiliyor ve önümüzdeki nesillere de bıraktığımız bir materyalimiz oluyor ama âşıklık geleneği geçmişteki iletişim aracımızdır bizim. Yani biz bugün belki de çoğu türküye, çoğu söze hakimsek âşıklarımız sayesinde hakimiz. Onlar söylemese onlar bunu anlatmasa biz bunu anlayamazdık *(G. AK. 5)*.

Âşıklık geleneğinin kültürel açıdan taşıdığı anlam ve önemi dile getiren öğretim üyelerinin konu ile ilgili görüşleri ise şöyledir:

Kars yöresi âşıklarından birinin sözlerini paylaşmak isterim; *"Geçmişini bilmeyen bir toplum hafızasını kaybetmiş bir deli gibidir, nereye gittiğini bilmez"* değerli Karslı aşığın bu sözlerinden de anlaşıldığı gibi bir toplumun geleceği, geçmişe yönelik bilinci ile ilgilidir. Bu kültürün yok olması, toplumun benliğini unutması ve öz değerlerin yitirilmesi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla atalarımızdan miras kalan bu kadim geleneğin yaşatılması ulusun geleceği için de çok önemli görülmektedir *(G. AK. 2)*.

Yüzyıllarca göçebe bir yaşam sürmüş olan atalarımızın yazılı kayıtlarının yanında aslında daha önemli gördüğüm benim sözlü kültür aktarımının en önemli unsurlarından birisi âşıklık geleneğidir. Bu sebeple geçmişimize ışık tutan birçok kültür-sanat mirasımız geleneksel müzik eserlerimizde saklı. Eğer biz müzik kültürümüzü inceleyecek olursak âşıklık, ozanlık, saz şairliğinin ne derece önemli olduğu da açıkça ortaya çıkacak *(G. AK. 6)*.

Elde edilen görüşler ışığında, bu geleneğin fiili olarak var olduğu/değer gördüğü il veya bölgelerde geleneğe karşı belli bir düzeyde farkındalık bulunduğu, âşıklığın yeterince bilinmediği bölgelerde ise tam tersi bir tutum sergilenebileceği ifade edilmektedir. Bu konudaki görüşler şöyledir:

Şöyle söylemek istiyorum ki bunun gerçekleşmesi için öncelikle şartların uygun olması-sağlanması gerekmektedir. Yani âşıklık geleneğini bilmeyen bir hocanın veya bilmeyen bir öğrenci kitlesine kuramsal olarak ne verirseniz verin her zaman bir tarafı yani o icrasal-yaşayarak öğrenme dediğimiz boyutu eksik kalacaktır. Şartları çerçevesinde eğer âşıklık geleneği bulunduğu bölgede yaşamıyorsa, bunu anlatmak gereği sadece medya aracılığıyla, medya unsurları ile katkısı olacaktır. Bir kayıt, bir video teyp kaydediciler (VTR) ile ancak o havayı teneffüs ettirebilirsiniz ama asıl hava yaşadığı bölgelerde fiili olarak o işin içine girip kalıcı öğrenmeyi sağlamak olacaktır *(G. AK. 7)*.

İster istemez sonuçta bu bir kültürel, çok önemli, değerli bir aslında mirastır bize ve biz bu mirası kaybetmemeliyiz. Şunu hep söylüyorum insan ne olursa olsun gençlerimiz, çocuklarımız belli bir yaştan sonra bunun farkına varabiliyorlar, biz de öyle farkına varabildik. Genç yaşlarda daha böyle dinlediğimiz müziklerle orta yaşlarda dinlediğimiz müzikler farklı idi. Ama eğer bu müzikleri hiç işitemezlerse, hiç duyamazlarsa tabi ki sevebilme imkânları da olmuyor *(G. AK. 6)*.

Tarihinde göçebe yaşam tarzı yaşamış olan Türklerin sergiledikleri kültür ve kültür ögeleri de bu yaşam tarzına uygundur. Yazılı tarihe çok sonradan geçtikleri bilinen Türklerin tarihi de sözlü kaynaklara dayanmaktadır.

Yani biz her türküde toplumun bir özelliğini, bir yönünü bir süreçte aslında fotoğraf çekmek gibi geçmişte. Türk toplumu da göçebe bir yaşantı ile günümüze kadar uzun bir süre o şekilde yaşadıktan sonra yerleşik hayata geçmiş ve bu da yazılı kültür ögelerinden ziyade sözlü kültür ögelerinin daha fazla önemsenmesine sebep olmuş. Taşınabilir olması kolay olmuş, zihinde tutulabilmesi kolay olmuş. Çünkü siz böyle kalıcı kütüphaneleri olan bir kültürden ziyade sözlü bir kültürle yaşam sürmüşsünüz *(G. AK. 6)*.

Âşıklık geleneğinin unutulması veya yok olmasının Türk toplumu ve kültüründe oluşturacağı tahribat hakkında görüşmecilerden şu ifadeler alınmıştır:

Geçmişten bugüne kadar gelen her şey, kültür unsurları mutlaka geleceğimizi aslında anlama ve anlamlandırma ve geçmişte yapılan hataları tekrar etmeme açısından çok önemlidir *(G. AK. 4)*.

Âşıklık geleneğinin unutulması Türk halk müziğinin aslından uzaklaşmasına sebep olacaktır. Aynı doğrultuda şaman kültüründen günümüze uzanan âşıklık geleneğinin en önemli amacının topluma yön vermek, bilgilendirmek ve kültürel değerlerin aktarımını yapmak olduğu düşünüldüğünde, bu geleneğin tamamen kaybolmasının kültürel değerlerimiz açısından çeşitli yozlaşmalara sebebiyet vereceğini söylemek mümkündür *(G. AK. 3)*.

Gerçekleştirilen görüşmelerde öğretim üyelerinin ortak tutum sergiledikleri konulardan birisinin âşıklık geleneğinin Türk kültür ve müziğinin kaynağı olduğu ve bu nedenle geleneğin bitmemesi adına sahip çıkılarak çalışmalar yapılması gerektiği belirtilmiştir.

4.3. Araştırmanın üçüncü alt problemi olan ***"Konservatuvar, Güzel Sanatlar Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğretim üyelerinin geleneksel Türk halk müziği eğitiminde âşıklık geleneğine nasıl ve ne şekilde yer verilmesi gerektiğine ilişkin görüş ve beklentileri nelerdir?"*** sorusuna yönelik elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Geleneksel Türk Halk Müziği derslerinde âşıklık geleneğine yer verildiği fakat bunun yeterli olmadığı konusunda görüş bildiren öğretim üyelerinin görev yaptıkları farklı kurumlarda (Konservatuvar, Güzel Sanatlar Fakülteleri, Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı) yer verilen dersler ve ders içeriklerinde âşıklık geleneği adına görülen eksikliklerin giderilebilmesi için âşıklık geleneği adı altında ayrı bir ders oluşturulması gerektiği ve hangi sınıf düzeyinde nasıl düzenlemeler yapılabileceğine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Âşıklık geleneğinin gençler üzerindeki etkisini daha da geliştirmek istiyorsak, bunu üniversitede bir ders hâline getirmek zorundayız diye düşünüyorum. Çünkü çok dar bir konu olarak görülüyor işte âşıklık geleneği şöyle, böyle, o şekilde, bu şekilde. Bu öyle bir şey değil. Bu çok çok geniş bir konu ve gerçekten ders olarak okutulabilecek bir konu ki bunun ders olarak okutulması öğrencilerde kalıcı bilgiye neden olacaktır ve öğrenciler üzerinde güzel bir etki bırakacaktır diye düşünüyorum. Tabi şöyle bir şey de var ki günümüz şartlarına göre şekillendirilebilir. Geçmişe takılıp kalmak bence hiçbir anlamda doğru değil, onun doğrularını alıp günümüz şartlarına güncelleyerek öğrencilerin daha iyi alacağı bir ders oluşturulması bence çok iyi olacaktır. Böylece hem gelenek kaybolmayacak hem de bizden sonraki nesillere de daha güzel aktarım sağlanacaktır diye düşünüyorum. Belirttiğim gibi yine var olan Türk halk müziği dersleri alındıktan sonra (Lisans 2'deki I. ve II. dönem *"Türk Halk Müziği Teorisi"* dersi) bence müzik öğretmeni yetiştiren kurumlara âşıklık geleneği ile ilgili bir ders konulmalı lisans eğitimi içerisinde ve bu derste sadece âşıklık geleneğinin teorik içeriği değil uygulamalı kısımları da önemli bir şekilde yapılmalıdır. Sonrasında bunun öğrencilerin yaratıcılık özellikleri ile beraber edebi yönlerini de geliştirerek, makamlara daha çok hâkim olmalarını sağlayarak, keyifli bir ortam içerisinde müziğe olan sevginin artarak, daha etkili ve verimli şekilde işleneceğine inanıyorum. Dolayısı ile lisans 3'te âşıklık geleneği ile ilgili bir ders konulmalı diye düşünüyorum *(G. AK. 5)*.

Şöyle bir önerim olabilir; ya bir seçmeli ders âşık müziği diye ya da zorunlu bir ders şeklinde özellikle *Türk Halk Müziği Ana Bilim Dalı/Ana Sanat Dalı* olan *Konservatuvarlarda* Türk halk müziğinin içinde olmasının yanı sıra ayrıca bir seçmeli ya da zorunlu Âşık Müziği veya Âşıklık Geleneği dersi adı altında ders açılması gerektiği düşüncesindeyim. Şöyle bir öneri geliyor aklıma. Ders kuramsal olarak anlatıldıktan sonra âşık meclislerine birebir gidilerek uygulamalı olarak görmek lazım. Yanı sıra da âşıklarımızı ki bunu biz dönem dönem yapıyoruz; okullara âşıklarımızın davet edilip, küçük konserler verdirtip kendileri ile söyleşiler yapılarak öğrenciler âşıklarla iç içe getirilebilir *(G. AK. 1)*.

İlk başta tamamen *"Âşıklık Geleneği"* adı altında bir dersin, müzik bölümleri müfredatında ivedilikle yer alması gerektiğini düşünüyorum. Onun dışında kurumsal destekli çeşitli projeler yapılarak unutulmaya yüz tutan âşık kahvelerinin yeniden hayata geçirilmesi, öğrencilerin belirli dönemlerde âşık kahvelerine yönlendirilerek, geleneği yerinde öğrenmelerinin sağlanması, âşıkların Türk halk müziği derslerine çağrılarak sistematik workshoplar düzenlenmesinin, olumlu sonuçlar doğuracağı kanaatindeyim *(G. AK. 3)*.

Bu bulgular doğrultusunda; öğretim üyeleri bu geleneğin veya bu kültürün, Türk halk müziği eğitimi içerisinde daha çok yer alması gerektiğini ayrıca Türk halk müziği derslerinin dışında da uygulamalı olarak bu geleneği öğrencilere aktarmak adına seçmeli veya zorunlu olan (âşıklık geleneği adı altında) ders/derslerin oluşturulup, eğitim kapsamına alınması şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Âşıklık geleneğine ayırdığı ders sayısını yeterli bulmadığını belirten bir diğer görüşmeci ise durumu şöyle ifade etmiştir;

"Ama Türk halk müziği çok zengin bir kaynağa sahip olduğu için, çok zengin bir türe ve nazariyeye sahip olduğundan hepsinin de belli bir periyotta verilmesi gerektiğinden, ben âşıklık geleneğine ancak bir haftanın içerisinde bir derslik konu ayırabiliyorum sadece" (G. AK. 4).

Âşıklık geleneğini çalgı eğitiminde yer verilmesi adına vurgu yapan bir diğer görüşmeci öğretim üyesinin önerisi ise şöyledir; "Özellikle üslûp-tavır yönünden halk müziği eğitiminde yer verilmelidir. *"Geleneksel Türk Halk Müziği Tarihi" dersi adı altında mutlaka geniş yer verilmelidir" (G. AK. 9)*.

Görüşme sağlanan öğretim üyesinin, âşıklık geleneğini Türk halk müziği eğitimi kapsamına taşıyabilmek adına, öğrencilerin âşıklarla sohbet edebilecekleri, onları dinleyebileceği, tanıyabileceği bir ortamda bulunmaları gerektiğini dile getiren görüşleri şöyledir:

Öğrencilere; âşıkların çalışmalarını incelemeleri, bunların eserlerini dinlemeleri, bununla alakalı gözlem yapmaları, bu gözlemlerin sonucunda da gözlemlerini aktarmaları şeklinde ödev verilebilir. Çünkü ellerinde olan istedikleri, müziği üreten insanlar ve günümüze getiren insanlar onlar. Onlar olmasaydı belki o gün o sıralarda oturamayacaklardı ki böyle bir malzeme yoktu. Dolayısı ile bunun önemini bu şekilde vurgulamak lazım. Yani siz bugün bu sıralarda oturuyorsanız, bu âşıkların ürettikleri eserler ve aktardıkları geçmişten getirdikleri eserleri sayesinde, bunun bir bilim dalı bir ilim dalı olması üniversitelerde bir ders konusu olmasına ve bölüm hâline gelmesine ve sizlerin de öğrenci olarak oturmanıza sebebiyettir. Kaynaklar bunlardır. Bu gözle bakmanız lazım diye telkinlerde bulunmak lazım. *Dolayısı ile öğrencilere araştırma ödevleri vermek lazım.* Âşıkları tanıma ödevleri vermek lazım. Ödev olması lazım, öğrencinin keyfine bırakıldığı zaman bunu yapmazlar. Ödev ile mecbur kalarak gidip o ortamı görürler. Hatta daha önce benim benzer yaptırdığım derleme çalışması ile hem kültürün önemini anlama konusunda hem âşıkları tanıyabilme konusunda gayet mutlu bir şekilde, "İyi ki böyle bir ödev verdiniz bize" dönütler sağladıklarına da şahit oldum. Özellikle öğrencilere üçüncü ve dördüncü sınıfta, âşıklar ve âşıkların biyografileri ile ilgili

derleme ödevleri vermek lazım. Âşıkların ağzından; *"Sizi bu kültürü yaşatmaya, devam ettirmeye iten şeyler nelerdir? hangi kaygılarla siz bu kültürü sürdürüyorsunuz? Kaygınız nedir?"* şeklindeki sorularına cevap almaları sağlanmalı. Âşıklar bu konularda kendilerini bir meta olarak da görüyorlar, kültürün yaşatılması anlamında kendilerine görev vermişler. İşte âşıkların kendilerine yükledikleri bu görevleri anlatmak lazım öğrencilere. Kültürümüzün, hayatımızın olmazsa olmazı olduğunu, elimizde şu an kültür adına var olan ne var ne yok ise hepsini âşıkların taşıyıp getirdiklerini anlatırsak, o zaman öğrenciler bundan fazlasıyla istifade etmek isteyebilirler. Biz yeter ki doğru anlatalım. Benim için bu aşamaların önemi büyüktür *(G. AK. 4)*.

Türk halk müziği eğitiminde âşıklık geleneğinin önemini dile getiren öğretim üyelerinin görüşleri şöyledir:

Belki zaman zaman ilkelerinde/ünitelerinde mutlak suretle yer vermeliler, zaman zaman âşıkları da maddi olarak destekleyerek hani bir vesile olur üniversitelere çağırılabilir. Âşıkları davet edip bir âşığı davet edip bulunduğunuz bölgede örneğin *Antep'te Konservatuvar var ve Erzurumlu bir* âşığı çağırıp da orada bir hafta boyunca derslerinde bu işi gösterebilirler, yaşatabilirler. Ya da iki âşığın çağrılarak atışma örneklerini *sergilemeleri de istenebilir ki bunların birçok örneği video olarak internette de mevcuttur ama bunu kalıcı öğrenmeyi sağlayabilmek için fiiliyata dökmek gerekecektir, sadece maddi şartları kendilerinin oluşturması gerekmektedir.* Türk halk müziğini nazari olarak anlatıyorsa bir kişi, âşıklık geleneğine zaten girmek zorundadır. Şayet ki âşıklık geleneğine girmiyorsa o müfredat programında bir eksiklik söz konusudur. Dolayısıyla, her müfredat buna yer veriyordur diye düşünüyorum, aksi benim aklıma gelmiyor çünkü. Hani deriz ya Türk halk müziğini besleyen çok önemli kaynaktır diye, işte bu önemli kaynağı eksik bırakırsanız bir ayağı eksik kalmış olur. *Dolayısıyla vereceğiniz Türk Halk Müziği Nazariyatı dersi de eksik kalır.* O yüzden her yüksek öğrenim Türk halk müziği programında bu konunun muhakkak işlendiğini düşünüyorum *(G. AK. 7)*.

Görev yaptığım Konservatuvarda genel olarak âşıklık geleneğine yeterince yer verildiğini düşünmüyorum. Kars şehrinde, âşıklık geleneği günümüzde aktif ve yoğun bir şekilde yaşatılan ve bu yönüyle de doğudaki iller içerisinde önem arz eden şehirlerdendir. Fakat Konservatuvarda ne yazık ki yaşayan usta âşıklara yeteri kadar başvurulmadığı, dolayısıyla öğrencilerin bu geleneği sadece kitaplardan öğrenmek durumunda kaldıkları açıktır. Dersler de ne yazık ki bu geleneğin tam anlamıyla öğretilmesi için yeterli değildir. Ayrıca *Türk Halk Edebiyatı* gibi derslerin içerisinde, bir bölüm olarak âşıklık geleneğinin öğretilmeye çalışılmasının, köklü bu geleneğin tam anlamıyla öğrenilmesi ya da öğretilmesi için yeterli olmadığı düşünülmektedir. Aynı zamanda mesleki müzik eğitimi verilen kurumlarda öğreticinin tek başına bu geleneği anlatması da bence yeterli değildir. Bunun için de ayrıca üniversitelerin, konuk sanatçı olarak derslere ya da çeşitli etkinliklere davet edilen âşıklara, maddi kaynak sağlanması da bence önerilebilir. Âşıkların da bu sayede hem daha fazla üretici olmaları hem de gelecek nesile bu geleneği öğretmeleri adına, daha istekli olmaları için de teşvik edici unsur olabilir *(G. AK. 2)*.

Bu geleneğin kaybolması-unutulması-unutulmaya yüz tutması bizim kültürel açıdan yozlaştığımızın göstergesi olacaktır. Benim için âşıklık geleneği çok önemlidir. Yaşatılmasını halk sağlıyor. Şu ana kadar ana yurdumuz Orta Asya'dan beri Ozanlık geleneğinden bu yana getirdiğimiz bir gelenek olduğundan, yani bu zamana kadar yaşayarak geldiyse bundan sonrada yaşayacaktır. Bu millet kendi bağrından çıkmış, kendini ifade eden, kendini anlatan bu değerlere her daim koruma-kalkan olmuştur. Dolayısı ile yaşaması-unutulması gibi bir şeyi bir eğitimci olarak ben düşünemiyorum, düşünmek istemiyorum ve inanmıyorum *(G. AK. 7)*.

Türk halk müziği eğitimi verilen kurumlarda okuyan öğrencilerin âşık müziğinin icra edildiği ortamlarda bulunabilmesinin gerekli olduğuna ilişkin görüşler şöyledir:

1931 yılında Sivas'ta başlatılan "Âşıklar Bayramı" günümüzde Konya'da devam ettirilmekte ve âşıklar halkla buluşturulmaktadır. Bu tür âşık ve halk buluşmaları çoğaltılmalı, üniversitelerdeki müzik bölümlerinin (Güzel Sanatlar Fakülteleri, Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalları, Konservatuvarlar vb.) öğrencileri yapılacak olan etkinliklerle âşıklarla buluşturulmalıdır *(G. AK. 9)*.

Derslerde verilen kuramsal ve uygulamalı eğitimlerin yanı sıra, öğrencilerin planlı bir şekilde âşıkların icra ortamlarına götürülmesi ya da yörede yaşayan âşıkların derslere davet edilip canlı icralarının dinlettirilip sohbet ortamlarının oluşturulması, bu kültüre hizmet eden neferler olarak âşıklığın sevdirilmesi açısından yapılması gereken önemli adımlar olduğunu düşünmekteyim *(G. AK. 10)*.

Yaşayan usta âşıklara başvurulması, öğrenciler ile âşıkları bir araya getirecek etkinliklerin sıklıkla yapılması bu geleneğin en doğru şekilde birinci ağızdan öğrenilmesine ve öğretilmesine de büyük oranda katkı sağlayacağı düşüncesindeyim *(G. AK. 2)*.

Geleneğin felsefesinden uzak öğretilmesi hususunda öğretim üyesinin; *"Âşıklık geleneği, kendisini var eden nesnel koşulların değişmesine rağmen, günümüzde sanat öğretimi kapsamında bir çalma-söyleme tekniği olarak gelecek kuşaklara aktarılabilir. Ancak bu sadece teknik bir müzik öğretiminden öte, bu geleneğin felsefesinin öğretimini içeren bir bütünlük içermelidir" (G. AK. 8)* şeklindeki ifadeleri önem arz etmektedir. Yine âşıklığın çok yönlü düşünülmesi üzerine, öğretim üyesinin verdiği detaylar dikkat çekici düzeydedir:

Onun için işte âşıklığı tanıtabilirsek, bunu söyleyebilirsek hayalimiz gerçek olabilir. Bunun çok daha başka boyutları da var meddahlık gibi, kültürel tarih gibi çok daha başka ciddi boyutları da var. Âşıklık geleneğini unutturmamamız gerektiğine inanıyorum. Derslerimizde özellikle biz veya yorumcular da olabilir. Yorumcular bir medya programında türküyü seslendirmeden önce onun âşığı hakkında (eğer anonim değilse) ya da yöresi hakkında, kısa bir esprili anekdot anlatsa, bir şey söylese insanın zihninde bambaşka bir şey canlanır. Çünkü insan ne kadar fazla duyu organını kullanırsa o kadar daha kalıcı olur. İşittiğiniz bir şeyin yanında bir de görseli olursa, o işittiğinizin zihinde kalıcılığı çok daha başka olacaktır. Bu nedenle gelenek adına en azından bir mp3 çalıyorsa arka planda o âşık olabilir, yöresinin bilgisi olabilir yani ona kültürel kimlik boyutuyla ilgili ekleyecek bir şeyle beraber sunulması daha hoş olur. Bunun için ara formüller bulmalı, önce onlara bunu tanıtmalı, sonradan otantik halini de sevdirebilmeliyiz. Yani buna bir yol bulmalıyız ama ilk hedefimiz gençler olmalı. Ama şu an unutmak daha kolay. Bence özellikle gençleri odaklamalıyız, çünkü geleceğimiz gençlerimiz ve bunu gençlere ilk başta sindirmenin bir yolunu bulmalıyız. Yani tabii ki otantik dokusundan kopmamalı ama en azından gençlere âşıklık geleneğini sevdirecek yeni bir yaklaşım, yeni bir bakış açısı olabilir. En azından âşıklık geleneğinden gelen eserlerin bile, yeniden yorumlanıp farkındalık yaratacak özveri ile sunul-

ması faydalı olacaktır. Mesela Tarkan, Âşık Veysel'in *"Uzun İnce Bir Yoldayım"* türküsünü okuyarak bir farkındalık, bir bilinç oluşturdu. Bu tarz yaklaşımlarla, en azından bu kültüre, bu değere önce onları yaklaştırıp, sonra sevdirmemiz daha kolay olacaktır *(G. AK. 6)*.

Görüşülen öğretim üyelerinden bazılarının, âşıklık geleneğinin son 15-20 yıl öncesine kadar toplum içinde aktif bir şekilde rol oynadığını fakat değişen çağ ve gelişen toplum (teknolojik çağ) ile beraber geleneksel kültürlerin unutulmaya yüz tuttuğunu dile getirdiği görüşleri şöyledir:

Günümüzde âşıklar bundan 20 yıl öncesi kadar olmasa da yine aktif bir şekilde varlıklarını sürdürüyorlar. Ama günümüzde âşıklara olan ilginin azalmasından söz edebiliriz. İletişim araçlarının sosyal medyanın etkin bir şekilde kullanılması bunlara olan ilgiyi belki biraz azaltmış olabilir. Eskiden âşıkların günlük vakitlerini geçirdikleri, buluştukları noktaları olurdu âşık kahvehaneleri gibi yerler ve hep oralarda toplanırlardı. Ben de 80'li yılların sonunda 1990'lı yılların başlarında oralara çok gittim. Kayseri'de âşıklar saz evi vardı oraya tüm müzisyen arkadaşlar olarak gider toplanır, üstatlar ve âşıklar çalar söylerlerdi bizler de dinlerdik. Onların bu geleneği nasıl etkileşim içerisinde yansıttıkları, nasıl getirdikleri, nasıl aktardıklarını izlerdik orada. Hatta atışmaları da çok zevkli geçerdi gayet esprili geçen atışmalar, lebdeğmezler gayet başarılı gerçekleşen dinletilerdi. O gençlik yıllarımız bu şekilde geçti biz bunları çok izlerdik ama şimdiki nesilde bunları görmek çok zor şimdiki neslin buna ilgisi çok azaldı. Bunu yine dediğim gibi sosyal medyanın meşgul etmesi olarak görüyorum ki bundan kastım çok gerekli olmayan tik tok tarzı kısa süreli meşhur olma videoları gibi şeyler ve gençlerimizi kısmen kültürden uzaklaştırdıklarını düşünüyorum *(G. AK. 4)*.

Bizi biz yapan kültürel unsurları yansıtan bir gelenek olduğundan dolayı bu gelenek genç nesiller tarafından devam ettirilir. Biz yaşadıkça bu gelenek de devam edecektir ama rağbet görmesi, ilgi görmesi anlamında inişli çıkışlı dönemler yaşayabilir. Ölmeyecek bir gelenektir fakat rağbet görmesi anlamında gitgide popüler kültür etkisinin çok yaygın olduğu şu dönemlerde azalmalar yaşayacaktır ama etkisi devam edecektir. Belki de bakarsınız bağrından çok önemli âşıklar yine üretebilirse bu millet, âşıklık geleneği halk nezdinde yine rağbet görür, daha değer bulur diye düşünüyorum *(G. AK. 7)*.

Diğer bir öğretim üyesinin görüşleri ise; "Âşıklık geleneği, belirli bir sosyoekonomik ve kültürel toplumsal yapı içerisinde ortaya çıkmış geleneksel müziktir. Sosyoekonomik ve kültürel yapı değiştikçe bu yapının yansımaları olan diğer unsurlar gibi müzik de belirli bir değişime uğramaktadır" *(G. AK. 8)* şeklindedir.

Âşıkların istihdam edilmeleri hususunda öğretim üyelerinin görüşleri ise şöyledir;

"Zira âşıklar bugün gençlerin sırf bu geleneği kendilerine iş edinmeleri durumunda, gelecekte maddi problemler yaşayabilecekleri-ni düşündükleri için, çırak yetiştirmeye sıcak bakmamakta, gençlerin bu sanata yönelmeleri durumunda ise mutluluk duydukları kadar endişe de duyduklarını sohbetler esnasında özellikle vurgulamaktadırlar" (G. AK. 2).

"Âşıklar maddi olarak zor durumdalar. Üniversitelere fiili olarak davet edilerek âşıklara burada bir küçük kazanç kapısı açılır ve âşıklar maddi olarak beslenirler. Ama üniversiteler ödenek ayırır mı? Öğrencilerle beraber bir havuz oluşturulur mu? Böyle bir davet gerçekleşse yönetmeliğe aykırılık teşkil eder mi? bilmiyorum" (G. AK. 7).

Âşıklara devlet tarafından desteklenme yapılmasının, geleneğin devamı ve canlılığı için olumlu bir durum oluşturmayacağı düşüncesini belirten öğretim üyesinin görüşleri ise şöyledir:

Öncelikle âşıklar maddi bir beklenti içerisindeler. Bende devlet tarafından maddi katkının sağlanmaması gerektiğini düşünüyorum açıkçası. Aksi halde memur zihniyetinde âşıklar oluşacaktır. Şu anki üretimlerini bile kaybedişlerini düşünüyorum. Bunu mesela Kültür Bakanlığı gibi icra kurumlarına giren sanatçıların girmeden önceki girmek için gösterdikleri çabayı, girdikten sonra göstermediklerini biliyorum, şahit oluyorum. O nedenle memur zihniyetli sanatçının olmaması gerektiğini veya bu doğrultuda memur zihniyetinde âşıklarımızın olmaması gerektiği kanısındayım. Fakat yerel yönetimlerin bunları mekân oluşturma, ihtiyaçlarını karşılama anlamında da tamamen tek başına bırakmaması gerektiğini, destek olması gerektiğini de düşünüyorum. Bir taraftan da yani devam etmesi anlamında bazı desteklerinde sürmesi gerektiğini ilave etmeliyim. Yine yaşayan âşıkların veya geçmiş dönemlerde etkili olmuş âşıkların genel müzik eğitimi programlarında daha fazla yer bulması gerektiğine inananlardanım *(G. AK. 7)*.

Kültürel olarak âşıklığın içerisinde barındırdığı ögelerle ne denli gerekli ve özel bir yere sahip olduğundan bahseden öğretim üyesinin, Avrupa'nın elinde bulunan taş binalara değer verip korurken, sözlü tarihimizi de içerisinde barındıran âşıklık geleneğine sahip çıkılıp değer verilmesi hususundaki görüşleri şu şekildedir:

Zira az önce söylediğim gibi bu şuna benziyor; geçmişinizi bir noktada kesip atmak gibi bir şeydir. Onun için âşıklık geleneğinin korunması için her türlü destek verilmeli. Biz elimizden gelen çabayı sarf etmeye çalışıyoruz ama tabi birkaç kişinin çabası yetmez bu duruma. Bu milli bir bilinç olmalı ki şu an nasıl *Göbeklitepe*'yi, *Aslantepe*'yi ülkemizde çeşitli arkeolojik kazı yapılan önemli *Efes Harabeleri* gibi birçok yeri korumaya çalışıyorsak âşıklık geleneğimiz de bizim için şu an çok önemli bir kültür hazinesidir bunu da korumalıyız ve yaşatmalıyız. Böylece gelecek kuşaklar da "Bunun nereden geldiğini? Kim olduğunu?" bilsinler. Zaten küreselleşmeden kaynaklanan kültür erozyonundan biz orta yaşlı kişiler, belli yaşın üstündeki kişiler ve yani hepimiz etkileniyoruz. Bu etkiyi en aza indirmeye çaba sarf etmeliyiz. Bir gün farkına varılacak ama baktığımız zaman geçmişten kalan Avrupa'daki birçok taş binanın ve yapının halen özelliğini koruduğunu görmekteyiz ama biz geçmişten kalan o güzel konakların hepsini yıkmışız ve yerlerine betonarme evler yapmışız. Biz bunun çok geç farkına varmışız ama birini yıkıp yerine diğerini yaptıktan sonra bunun pek manası kalmıyor. İnşallah âşıklık geleneği böyle olmaz ve inşallah bu geleneği yaşatanlar en azından kırgınlık yaşayıp bu geleneğe de küsmezler, toplum içinde bir bilinç oluşana kadar biraz daha dayanırlar *(G. AK. 6)*.

Âşıklık geleneği; Türk halk müziğinin beslendiği en önemli kaynaktır. Halk bilimi açısından detaylı araştırmalar yapılmakla birlikte Türk halk müziği açısından konuya yeterince önem verildiğini düşünmüyorum *(G. AK. 3)*.

Yine devamında geleneğin ve son temsilcilerinin kaybolmasının kültürel anlamda büyük bir çöküş olarak algılandığını ifade eden öğretim üyelerinin belirttikleri ifadeler önemlidir;

"Günümüzde âşıklığın gün geçtikçe niteliğini (usta çırak ilişkisi açısından) kaybettiği ve usta âşıkların sayılarının azaldığı görülmektedir. Türk kültürü bakımından üzücü bir durum olduğu kültürün yaşatılması adına yeni adımlar atılması gerektiğini düşünmekteyim" (G. AK. 10).

"Ama maalesef dediğim gibi azalmaya, yok olmaya başladı diyebilirim ve bu da beni çok üzüyor açıkçası" (G. AK. 5).

"Büyük bir olumsuz şekilde etki bırakır. Daha önce de söylediğim gibi türkülerin var olmasında çok önemli rolleri var. Dolayısıyla bu geleneğin unutulması demek türkülerimizin de unutulması demek. Bu nedenle korunmalıdır" (G. AK. 1).

"Müziklerin ve özellikle sözlü halk müziklerinin toplumsal kimlik ve bellek oluşumunda öneminden sıklıkla bahsedilmektedir. Bu bağlamda Âşıklık geleneği, Anadolu insanının toplumsal kimlik ve belleği olarak görülebilir ve bu müziğin kaybolmasıyla toplumsal kimliğin ve belleğin de kaybolacağı söylenebilir" (G. AK. 8).

Görüşlerine başvurulan öğretim üyelerinin, bu geleneğin kendine has yaşam yerleri, muhatap olduğu çevreler ve konusu itibari ile herhangi bir resmî çerçeveye sokulmadan serbest bırakılması gerektiğini belirtirlerken, günümüzde popüler müzik kültürünün olumsuz etkisiyle varlığını sürdürebilmesi adına devlet desteğinin ne denli önemli olduğu konusundaki görüşleri şöyledir:

Yani her ne kadar kendi özel bünyesinde hayatını sürdürse de zaten Türk halk müziği devlet bünyesine alınamaz. Sadece ben devletin, Kültür Bakanlığının onu daha iyi yansıtabilmesi için, aktarabilmesi için destek olması noktasında söylüyorum. Yoksa Türk halk müziği devletin resmi müziğidir diyemezsiniz, bunu demeniz imkânsızdır. Bu kabul edilse de bu müzik kendi yaşam biçimini yine özel alanlarda sürdürecektir, çünkü halkın arasında yaşayan bir müziktir. Dolayısı ile buralarda devlet desteği olmasına gerek yok ama burada şunu vurgulamak lazım, devlet âşıklık geleneğini, âşıklık kültürünü bizim müzik kültürümüzün vazgeçilmez bir parçası olarak benimsediği için daha iyi bir şekilde daha geniş kesimlere yaygınlaşması ve yaşaması için destek veriyordu. Ama şu zamanda onları fazla göremiyorum. Dolayısı ile şu andaki kendisini geliştirebilmesi ve yaşatması açısından yapılan çabaları da kattığım zaman, yeterli olmadığını görüyorum. Hatta giderek gençlerin, insanımızın gözünün önünden de kaybolduğunu görüyorum. Baktığımızda gençlerin şu an buna karşı da bir ilgilerinin olmadığı aşikârdır *(G. AK. 4).*

Günümüzde baktığımız zaman müzik ihtiyacını karşılayabilecek o kadar çok imkân var ki hatta cep telefonlarının internetinin kolay kullanılır hale güçlenip gelmesinden sonra biz artık istediğimiz an, istediğimiz kişiyi, istediğimiz kadar dinliyoruz. İşte bu da müzik ihtiyacımızın karşılanmasına sebep oluyor ve bu da ister istemez müziğe de müzisyene de bakış açımızı değiştiriyor. Çünkü bunu dinleyen kitle çok azaldı. Gençler özellikle, daha çok içerikten ziyade o anki dış kısımdaki melodiyi, armoniyi, alt yapıyı dinliyorlar. İster istemez küreselleşmenin de etkisi var. Bizim müzisyenlerimiz de ürünleri artık eskiden olduğu gibi sanatsal ve kültürel obje olarak almıyorlar. Müzik artık sanatsal ve kültürel obje olmaktan çıktı şu an müzik endüstriyel bir obje, endüstriyel bir kavram halini aldı. Şimdi müzik üreten herkes artık satmak için, bunu pazarlamak için müzik üretiyor. O nedenle insanlar müşterinin ilgisini ve beğenisini dikkate alarak müzik üretmeye çalışıyorlar. Müşterinin ilgisini ve beğenisini dikkate alan kişi de o günün popüler kültürünü sergilemiş olacaktır. Bu da tamamıyla olaya bakış açısını değiştirmektedir *(G. AK. 6).*

Bu geleneğin etkisini dediğim gibi fiili olarak da yaşayan birisi olarak söylüyorum; bu gelenek halen devam ediyor ve etkisini de devam ettiriyor. Gereken önem de verilmek zorunda. Şu açıdan zorunlu olduğunu söylüyorum, âşık kahvehanelerine her daim gittiğim zaman âşık kahvehanelerinin elbette ki dolu olduğunu görmekteyim fakat bir müzikoloji ile alakalı çalışan birisi olarak, buraya gelen kitlenin-ilginin çoğunlukla halk nezdinde; *yıpranmış, halen köyü ile bağlantısı olan kuşakların* rağbet verdiklerini görmekteyim. Bunun haricinde gençler ve bürokrasi de bazen ilgi gösteriyor ama mesela tanıtım yapma amaçlı şehre gelen birilerinin veya araştırma amaçlı gelen kişilerle beraber daha okumuş, aydın kesimler tarafından daha azınlıkta bir rağbet olduğunu düşünüyorum. Fakat zorunluluğu şuradan ortaya çıkarıyorum; zaten âşıklık geleneği bizim "Somut Olmayan Kültürel Miras [SOKÜM]" kategorisinde Türkiye'de tescillenmiş bir kategori durumundadır. Bu nedenle devlet olarak zaten buna biz imza atan ülkeyiz, bunu destekleyeceğimizin ve yaşatacağımızın vaadini vermiş durumdayız. Zorunluluk dememin sebebi de işte budur yani kanuni olarak UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization/Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) ile yapmış olduğumuz anlaşma çerçevesinde öncelikle devlet nezdinde sonrada halk tarafından gereken önemin verilmesi zorunlu bir gerekliliktir *(G. AK. 7).*

Âşıkların geleneği icra ettikleri ortam konusunda endişelerini de dile getiren öğretim üyesinin, konu hakkındaki görüşleri şöyledir:

Yani bu kültürün, bu geleneğin belli çatılar altında sıkılması daha doğrusu sıkıştırılmasından şahsen çok rahatsızım. Bunun daha özgür ortamlarda ve daha rahat bir şekilde yapılmasından yanayım. Umarım daha güzel, daha özgür bir şekilde baskı altında olmadan ya da ciddiye alınacak bir ortamda bu geleneğin sürdürülmesi mümkün olur ki bu benim şahsen çok istediğim ve gerçekleşmesi için çaba gösterdiğim bir konudur. Şu an maalesef bu gelenek kahvehanelerde sürdürülüyor. Açık konuşmak gerekirse burada bizzat şahit olduğum durumdur; bu gelenek sigara dumanı altında, çok kötü bir ortamda sürdürülüyor. Bunun daha iyi ve güzel ortamlarda, bilinçli bir şekilde yapılmasını tercih ederim en önemlisi zaten budur; "bunun ne olduğunu, amacını ve hedefini bilerek" yapmak. Hemen çıkıp bir şeyler söylemekle olmadığına inanıyorum çünkü ben. Maalesef günümüzde de oraya doğru gitti, umarım bu düzelir ve sizin yaptığınız çalışmalarla da dilerim farkındalık olacaktır *(G. AK. 5).*

Öğretim üyelerinin öğrencilerini icra ortamlarına yönlendirmelerine ilişkin görüşleri ise şöyledir:

Öneriyoruz, ama ne kadarı bu durumu ciddiye alıyor bilemiyorum, bireysel çalgısı bağlama olan ve halk müziğine ilgi duyan öğrencilerimizin icra ortamlarına (âşık kahvehanelerine) gittiğini düşünüyorum *(G. AK. 10).*

Öğrencilerin icra ortamlarında bulunmalarını kesinlikle öneriyorum. Biz bu konuya yönelik derslerde bu âşık kahvehanelerine geziler düzenliyoruz. Bu âşık kahvehanelerine gittiğimiz de oluyor, orada ders yaptığımız da oluyor ve hatta âşıkları da derslerimize davet ettiğimiz de oluyor *(G. AK. 7)*.

Evet mutlaka ne kadar teorik olarak dersleri işlesek de uygulama olarak bu ortamı yaşamak gerekmektedir. Dolayısıyla bu gelenek aktif olarak işlendiği ve yaşadığımız il olan Kars'ta bizler de öğrencilerimizle âşık kahvehanelerine, programlarına ya da derneklerinde müziklerini icra ettikleri ortamlara katılarak bu işi uygulamalı bir şekilde yürütüyoruz *(G. AK. 1)*.

Kars şehrini örnek verecek olursak; âşıklar tarafından bu kadim geleneğin yaşatılması amacıyla kendi imkânlarıyla kurdukları dernekler vardır, buralarda âşıkları dinleyebilir ve ayrıntısı ile bu geleneği usta âşıklardan öğrenebilirler. Aynı zamanda âşıklara ve âşıklık geleneğine mesleki müzik eğitimi verilen kurumlarda (Güzel Sanatlar Fakülteleri, Eğitim Fakülteleri, Konservatuvarlar) ya da bu kurumların öncülüğünde daha fazla etkinlikler yapılarak doğal icra ortamları oluşturulabilir *(G. AK. 2)*.

Evet öneriyorum. Konuya yönelik özellikle *"âşık kahvehaneleri"* odaklı bilimsel sunumlar yaptık, amacımız âşık kahvelerinin bu geleneğin aktarımındaki önemine değinmekti. Bu doğrultuda öğrencilerimi özellikle âşık kahvelerine giderek geleneği birebir öğrenmeleri açısından sıklıkla yönlendiriyorum. Aynı zamanda *4.* sınıf öğrencilerinin üslûp/*tavır* derslerinde yöremizdeki âşıkları derse davet ederek çeşitli workshoplarla geleneği birebir öğrenmelerine yönelik çabalarımız oldu *(G. AK. 3)*.

Mutlaka bunu anlaması için o ortamlara gitmesi lazım. Bunun için de ben bir nazariyat hocası olarak; "arkadaşlar bu hafta âşıkların vakit geçirdikleri yerlere gidip gözlem yapın, bunların ortamlarına şahitlik edin, gördüklerinizi bize bir rapor hâlinde sunun" şeklinde bir ödev verdiğim zaman, bu öğrencileri mecbur tutmuş olup öğrencileri o mekâna sokmuş olacağım. Böyle bir mecburiyet olmadığı zaman, bu konulara ilgisi olmayanlar o mekânlardan ve gelenekten bihaber olarak ne gidip görüyor ne de yaşayarak mezun olup gidiyorlar. Ama kendisi o gelenekten gelen bir babanın, bir dedenin torunu ise çocuğu ise bir mecburiyet olmadan o mekânlara gidip girerek katılarak o havayı solumaktadırlar. Öbür türlü gençler kendilerini bu ortamlar içerisinde pek göremiyorlar *(G. AK. 4)*.

Kesinlikle öneriyorum, zaten İnönü Üniversitesi Devlet Konservatuvarı olarak derleme faaliyetleri yürütüyoruz ve öğrencilerimizi özellikle kendi yörelerindeki âşıklara yönlendiriyoruz. Öğrencilerimizden bu tür faaliyetlerini video kayıt yapmalarını istiyoruz *(G. AK. 9)*.

Kesinlikle öneriyorum ama nasıl icra ortamları olduğu benim için çok önemli. Geleneği sürdürmeye çalışan çok insan var ama bunun içerisinde de belli başlı problemlerin olduğunu biliyoruz. Âşıklıkla alakası olmayan insanların, bunu popüler olmak için yaptığı bir dönemde yaşıyoruz maalesef. Doğru ortamda, doğru yerde, doğru amaç ve hedefle yapılan icra ortamlarında bulunurlarsa kesinlikle faydalı olacaktır öğrencilerimize *(G. AK. 5)*.

Âşıklık geleneğinin gelişmesi ve yürümesi için bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Tabi ki öneriyorum. Şöyle söyleyeyim, biz İnönü Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda aslında belki de şu an hiçbir üniversitede hiçbir yerde belki TRT'nin bile yapmadığı bir konuda katkı sağlamaya çalışıyoruz. Bizim bir derleme arşivimiz var. Bu derleme arşivimiz sadece bizim öğrencilerimize ve hocalarımıza değil tüm herkese açık. Nereden bir kimse bir derleme yaparsa, alırsa, getirirse biz orada onu kayıt altına alıyoruz. Bu sayede öğrencilerimizin hepsini derleme yapmak üzere senede bir kez âşıklara yolluyoruz ve o âşıklık geleneği kaybolmasın diye o âşıklardan aldığımız derlemeleri, dikkatli bir şekilde notaya aktarıyoruz ki video kayıtları var ve derleyen kişinin adı, kaynak kişinin adı belli olacak şekilde *(G. AK. 6)*.

Evet öneriyorum. Hatta bu konuda lisans ve lisansüstü düzeyde araştırma yapmalarına yardımcı oluyorum. Ayrıca, kendim de âşıklık geleneğine yönelik bir çalışma yaptım *(G. AK. 8)*.

Yapılan görüşmelerde bu kültürün korunmasında, UNESCO'nun etkisinden çok tüm ümidin yine Türk milletinin kendisinde olduğunu belirten görüşmeci düşüncelerini; *"UNESCO anlaşmaları ile korunarak devam ettirilmesi her ne kadar yapay bir zorunluluk olsa da bu halk bu kadim geleneği benimsemiş ve bağrına basmış olduğundan halkın kendisi devam ettirecektir" (G. AK. 7)* şeklinde dile getirmiştir.

Âşıklık geleneğinin UNESCO'ya dahil edilmesi ile ilgili olarak öğretim üyelerinin görüşleri ise şöyledir:

Âşıklık geleneğinin UNESCO'ya dahil edilerek korunması kapsamında çalışmalar yürütülmesi çok güzel. O nedenle biz bunu çeşitli projelerle ve çeşitli desteklerle kültür hazinesi şeklinde göstererek çok önemli bir boyutta ele almalıyız. Bu şekilde aslında biz sadece bir türküyü, sadece bir âşığı, sadece bir ozanı korumaya almıyoruz; biz bu şekilde tarihimizi, geçmişimizi, o günlerdeki sosyokültürel yaşam biçimimizi ve bunların hepsini aslında bir manada farkına varmadan koruma altına almış oluyoruz *(G. AK. 6)*.

Âşıklık geleneği 2009 yılında UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültür Mirası Temsili Listesine kaydedilmiştir. Hatta Kars yöresindeki âşıklara Kültür Bakanlığı tarafından da sınav yapılmış ve bu sınavı kazanan âşıklara "Âşıklık Kartı" verilerek âşıkların kayıt altına alınmaları sağlanmıştır. Hatta Kars Belediyesinde bazı usta âşıklar da koruma altına alınmıştır. Fakat âşıkların albüm ya da klip çekimleri için ne yazık ki yeteri kadar destek verilmediği âşıklar ile sohbet esnasında edinilen bilgidir. Dolayısıyla âşıkları sadece koruma altına almış olmak yeterli değildir, üretmeleri için teşvik etmek adına âşıkların yazdıkları eserlere albüm yapımı ve klip çekimleri için yıllık ayrıca kaynak ayrılabilir *(G. AK. 2)*.

Âşıklık geleneğinin genç nesiller tarafından devam ettirilmesi hususunda tedirginlik yaşayan öğretim üyesi ifadelerini; *"Ben bu geleneğin yeni nesil tarafından korunarak devam ettirileceğini pek düşünmüyorum" (G. AK. 10)* şeklinde dile getirirken bir diğer öğretim üyesi ise bu konudaki düşüncelerini; *"Yeni neslin âşıklık geleneğine ilgisi çok az fakat yakın gelecekte bu geleneğin yok olmayacağı kanaatindeyim" (G. AK. 9)* diyerek belirtmiştir.

Âşıklık geleneğinin özellikle UNESCO kapsamında korunabilmesi hususunda geleneğin koruma altına alınmasından önce millet olarak millî bilincin oluşturulması gerektiği, millî bilincin oluşabilmesindeki en önemli etken olarak da yine devlet eliyle oluşturulacak politikalara bağlı, resmî düzenlemelerin gerekli olacağı kanısını şu sözlerle belirtmiştir:

Dolayısı ile UNESCO tarafından korumaya alınacaksa da çok iyi yapılır ama UNESCO'nun bunu korumaya alması yetmez ki devletimizin bunu bir politika olarak eğitim sistemimizin içine yerleştirmesi, devlet televizyonlarında tanıtılıp-aktarılması ve tekrardan canlandırılmasına yönelik çalışmalar sarf etmesi gerekir. Ama bundan önce gençlerin; "Bunları devlet bize niçin veriyor? UNESCO bunu niçin koruma altına alıyor? Bizim için ne önemi var ki?" şeklindeki soruları kendilerine sorarak anlamaları ve kendilerine cevap bulmaları lazım *(G. AK. 4)*.

Âşıklık geleneğine ve âşık müziğine karşı öğrencilerin farkındalıkları ve ilgileri konusunda öğretim üyesi görüşleri şöyledir:

Öğrencilerimizin bilgileri yeterli değil yani her ne kadar veriyor olsak dahi farkındalıkları var fakat ilgi ve alakaları, okumuş oldukları yaş itibari ile (18-25 arası) bu yaş grubunda âşıklık geleneğine ve âşık müziğine pek ilgi alaka gösterme durumunda değiller. Yani müzikal beğenileri doğrultusunda her ne kadar müziği meslek olarak seçmiş olsalar da mesleki müzik eğitim kurumunda görev alıyor olsalar bile zevk ve beğenileri doğrultusunda farkındalıkları var fakat ilgi ve alakaları çok aşırı değil diyebilirim *(G. AK. 7)*.

Mesleki müzik eğitimi verilen kurumlarda eğitim gören gençlerin, âşıklık geleneği ve âşık müziğine ilişkin ilgilerinin bulundukları yaş aralığının (18-25) sebep olabileceğini belirten öğretim üyesinin görüşlerine karşın, kahvehanelerde gerçekleşen âşık fasıllarına katılarak, buralarda bulunan insanların yaş aralığına (50'lili yaşlar) dikkat çeken öğretim üyesi, gençlerin gelenek ve kültür kavramlarından uzak olduklarını dile getirdiği ifadelerini şöyle aktarmıştır:

Şu an âşık kahvehanelerine gittiğinizde genellikle 50'li yaşlardaki insanların buna ilgi ve rağbet duyduklarını görmektesiniz. Bu da o kişilerin kendi zamanlarına ait bir parça olduğundan, onların özlem ve yoğun ilgi duyduklarına örnektir-kanıttır. Bizim gençlerimizin bu kadar ilgisiz olmalarına nispeten, eğitim sistemimizde bu geleneğe önemli ölçüde yer vermemiz lazım. Bu kültürün bizim müzik kültürümüze neler kattığını, bu günlere gelmemize ne derece etkili olduğunu aktarmamız aktarabilmemiz lazım diye düşünüyorum. Gençlerin bu geleneğe fazla sahip çıkacaklarını sanmıyorum. Çünkü gençlerin artık hayata bakış açıları, hayatı anlama ve anlamlandırma şekilleri değişti. Dolayısı ile şimdiki gençlerin gelenek ile alakalı ilgileri çok fazla yok, gençlerin farklı bir dünyası var artık. Yaşamı anlama ve anlamlandırma meyilleri, eğilimleri bizden çok farklı *(G. AK. 4)*.

Âşıklık geleneğini derslerinde anlattığını dile getiren görüşmeci öğretim üyesi, SOKÜM kapsamında eksik kalınan noktayı dile getirirken, kuramsal olarak anlatılan konularda eksik kalınan bir yönün olmadığını sadece çıraklık-ustalık noktasında, kuramsal eğitimi almış öğrenciye ulaşılmasında âşıkların biraz daha girişimci olmaları gerektiğini şöyle ifade etmiştir:

Tabi ki SOKÜM içerisinde mahalli müzikler gibi âşıklık geleneği ve âşık müziğinin de yer alması gerekmektedir. Yalnız buradaki önemli rol âşıklara düşer. Biz burada eğitim kurumu olarak üzerimize düşen mevcut durumu anlatmaktayız. Âşık müziğini anlatıyoruz, öğretiyoruz, dinletiyoruz, âşıklarımızı tanıştırıyoruz ama bu geleneğin yürütülmesindeki büyük etken âşıklarımıza düşüyor. Sonuçta âşıklık geleneği usta-çırak ilişkisi ile günümüze ulaşmış bir gelenektir. Genç kitlenin âşıklığa ilgi duymasında bizlerin de önemli bir rolü var ama yetiştirilmesi gereken aşığın yanında bir usta âşığın olması gerekmektedir. Dolayısıyla âşıklara büyük görev düşmektedir *(G. AK. 1)*.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda; öğretim üyelerinin tümünün Türk halk müziği derslerinde âşıklık geleneğine yer verdikleri görülmüştür. Mesleki müzik eğitimi kurumlarında verilen geleneksel Türk halk müziği derslerinde, eğitim verilen kurumun farklılığına bağlı olarak, derslerin saati veya konunun derinliği değişiklik gösterse de Türk halk müziği derslerinin isim veya içeriklerinde benzerlik olduğu söylenebilir. Verilen bu eğitim düzeyinin yeterliliğinin, Türk halk müziği ile ilgili derse giren öğretim üyelerinin yaklaşımına bağlı olduğu yine belirtilen ifadelerden anlaşılmaktadır. Türk halk müziği derslerinde âşıklık geleneği ile ilgili bilgilerin işlendiği derslerin; *"Türk Halk Müziği Solfej-Kuram, Türk Halk Müziği Bilgileri, Türk Halk Müziği Repertuvarı, Âşık Edebiyatı, Türk Halk Müziği Nazariyat, Dağar-Form, Türk Halk Müziğinin Kaynakları, İcra dersleri"* olduğu görülmüştür.

Araştırmanın sonucunda öğretim üyelerinin konuya daha çok görev yaptıkları kurumları dikkate alarak (Güzel Sanatlar Fakülteleri, Eğitim Fakülteleri, Konservatuvarlar) yaklaşmaya çalıştıkları, bu kurumlara gelen lisans düzeyindeki öğrencilerin geleneğe karşı ilgi ve tutumlarının, geldikleri coğrafya itibariyle değişiklik gösterdiğini ifade etmişlerdir. Beraberinde âşıklık geleneği hakkında bilgi veya etkinlik yapılmasının yine bu geleneğin aktif olarak yaşadığı bölge veya coğrafyalarda daha çok gerçekleştiğini dile getirmişlerdir. Öğretim üyelerinin ortak görüşünün âşıklık geleneğinin Türk toplumu için ne denli önemli bir yere sahip olduğu ve yine kültür erozyonunun yaşandığı dönemimizde, önceki dönemlere oranla daha çok sahip çıkılıp gelecek nesillere aktarılabilmesinin gerekliliği olmuştur.

Araştırma sonucunda öğretim üyelerinin tümünün ortak kanılarından birinin, âşıklık geleneğinin "Geleneksel Türk Halk Müziğine kaynaklık ediyor olma" düşüncesi olduğu; ayrıca *Türk Halk Müziği Teori, Repertuvarı, Solfej-Kuram, Türk Halk Çalgıları İcra Dersleri ve Türk Halk Edebiyatı* gibi derslerden herhangi biri işleniyorsa âşıklık geleneğine mutlaka değinilmesi gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir.

Âşıklık geleneğinin eğitim kapsamına alınması hususunda önerilenler:

- Mesleki müzik eğitimi verilen kurumlarda (Konservatuvarlar, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalları), zorunlu/seçmeli *"Âşık Müziği"* veya *"Âşıklık Geleneği"* adı altında derslere yer verilmesi önerilebilir.
- Araştırma bulguları sonucunda *önerilen "*Âşıklık Geleneği*"* dersi için kurumsal destekli projeler eşliğinde âşık kahvehanelerinin hayata geçirilip, öğrencilerin ders kapsamında buralara yönlendirilmesiyle eğitimin uygulamalı olarak yapılması sağlanabilir.
- Âşıklık geleneği ile ilgili olarak, okullar içerisinde sınıfta çeşitli köşeler oluşturularak geleneğe ilişkin öğretici/bilgilendirici, heves uyandıran (gazete, dergi oluşturma, görsel-işitsel platform hazırlama gibi) etkinliklerle desteklenmesi önerilebilir.
- Mesleki müzik eğitimi verilen kurumlar ile GSL'lerde Türk halk müziği eğitimi içerisinde özel bir anlam ve öneme sahip olan âşıklık geleneğini yaşatarak genç nesillere aktarabilmeleri amacıyla âşıkların (Kültür Bakanlığında geleneksel kültürün korunması ve yaşatılması adına görevlendirme ile konuk sanatçı olarak) istihdam edilmeleri önerilebilir.

- Mesleki müzik eğitimi gören gençlerin, âşıklık geleneğini anlayabilmeleri ve öğrenebilmeleri için, gönüllü veya zorunlu olarak ödev-görev anlayışı içerisinde, çevrelerinde yaşayan âşıklarla sohbet etmeleri için imkân sağlanması önerilebilir.
- Âşıklık geleneğinin sadece şiir ve müzikten ibaret olmadığı, kültürel ve felsefi temellerinin de öğretilebilmesi amacıyla mesleki müzik eğitimi verilen kurumların öğretim programlarında zorunlu/seçmeli Halk Edebiyatı derslerine yer verilmesi önerilebilir.
- Özellikle Konservatuvarların Türk Halk Müziği Ana Sanat Dalı öğrencilerine âşıklar ile ilgili staj çalışması niteliğinde çalışmalar yaptırılıp, âşıkları konu alan bitirme tezleri hazırlatılabilir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Atatürk Üniversitesi'nden (Tarih: 31 Aralık 2020, No: 15/04) alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – U.Ö.; Tasarım – U.Ö., Ü.S.Ş.; Denetleme – Ü.S.Ş.; Kaynaklar – U.Ö., Ü.S.Ş.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – U.Ö.; Analiz ve/veya Yorum – U.Ö.; Literatür Taraması – U.Ö., Ü.S.Ş.; Yazıyı Yazan – U.Ö., Ü.S.Ş.; Eleştirel İnceleme – Ü.S.Ş.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Atatürk University (Date: December 31, 2020, No: 15/04).

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – U.Ö.; Design – U.Ö., Ü.S.Ş.; Supervision – Ü.S.Ş.; Resources – U.Ö., Ü.S.Ş.; Data Collection and/or Processing – U.Ö.; Analysis and/or Interpretation – U.Ö.; Literature Search – U.Ö., Ü.S.Ş.; Writing Manuscript – U.Ö., Ü.S.Ş.; Critical Review – Ü.S.Ş.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

Açıl, A. (2015). *Yaşayan âşıklık geleneği'nin müzik eğitimine etki ve katkıları (Sivas ili örneği)* (Tez No. 422984) [Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi-Sivas]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Aras, İ. (2020). Âşık müziğinde makam kavramı ve anlayışı: Kars örneği. *Yegâh Mûsikî Dergisi, III*(1), 55-85.

Artun, E. (2011, 20-22 Ekim). *Günümüzde Yaşayan Âşıklık Geleneği Üzerine Düşünceler* [Sözlü bildiri]. Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu, Adana.

Artun, E. (2013). Âşıklık geleneğinde Neşet Ertaş türkülerinin yeri. S. Bekki (Ed.), *Uluslararası Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş Sempozyumu* Cilt 1 içinde (ss. 31-48). Ahi Evran Üniversitesi.

Balkaya, A. (2012). Âşık tarzı şiir geleneğinde kalenderî türü. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (48), 117-132. [Crossref]

Büyükyıldız, H. Z. (2015). *Türk halk müziği ulusal Türk müziği* (1. baskı). Arı Sanat.

Coşkun, T. (2012). *Âşık Davut Sulari'nin âşıklık geleneğindeki önemi ve TRT repertuarındaki 11 eserinin müzikal analizi* (Tez No. 342417) [Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Çelikten, H. (2019). *Âşıklık geleneği ve kültür değişmeleri* (Tez No. 603850) [Doktora tezi, Cumhuriyet Üniversitesi-Sivas]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Çobanoğlu, Ö. (2000). *Âşık tarzı kültür geleneği ve destan türü.* Akçağ.

Çobanoğlu, Ö. (2002). Medya ve geleneksel kültür bağlamında âşıklık geleneği dinleyici tipolojisine doğru. *III. Uluslararası Çukurova Halk Kültürü Kongresi, Medya ve Geleneksel Kültür Seksiyon Bildirileri* içinde (ss. 53-60). Kültür Bakanlığı Yayını.

Daşdemir, Ö. (2014). Erzurum yöresi türkülerinde ana-metinsel dönüşümler. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (51), 303-317. [Crossref]

Durbilmez, B. (2004, 25-27 Kasım). *Somut olmayan kültür mirası: Halk hikâyeciliği ve Kars yöresi âşıkları* [Sözlü bildiri]. Mitten Meddaha Türk Halk Anlatıları Uluslararası Sempozyum Bildirileri, Ankara.

Durbilmez, B. (2014). Âşıkların şiirlerinde saz. R. İmrani (Ed.), *Uluslararası Müzik Sempozyumu: Doğu Dünyasında Geleneksel Türk Müzik Kültürü* içinde (ss. 199-204). Kafkas Üniversitesi.

Eravşar, R. (2012). Âşıklık geleneği bağlamında "Bağlama"nın Anadolu'daki yayılma alanları, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 2*(1), 31-35.

Erdoğan, G. (2020). *Çukurova bölgesinde âşıklık geleneği ve âşık müziğinin eğitimde kullanılması* (Tez No. 637880) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Fidan, S. (2016). *Âşıklık geleneği ve medya endüstrisi ilişkisi üzerine bir araştırma* (Tez No. 456837) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Gariboğlu, K. (1969). *Edebiyat bilgileri "Batıda ve bizde edebi akımlar"* (4. baskı). Gariboğlu Yayınları.

Gökşen, C. (2011). Dede Korkut hikâyelerindeki ozan tipi bağlamında Kars âşıklık geleneği. *Turkish Studies Dergisi*, (6), 151-156. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.2855. [Crossref]

Günay, U. (2018). *Türkiye'de âşık tarzı şiir geleneği ve rüya motifi* (8. baskı). Akçağ.

İlaydın, H. (1997). *Türk edebiyatında nazım* (6. baskı). Akçağ.

Köprülü, F. (1986). *Türk edebiyatının menşe'i, edebiyat araştırmaları*. Türk Tarih Kurumu.

Kuzucu, K. (1997). *Türk âşık ve ozanlık geleneğindeki makamlar ile Türk tasavvuf musikisindeki makamların ortak olanları ve kullandıkları alanlar* (Tez No. 62530) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, *Çev. Ed.*). Nobel. (Çalışmanın orijinali 2009'da yayımlanmıştır)

Möngü, E. (2019). *Erzurum ili âşıklık geleneğinde kullanılan ezgi kalıpları-âşık makamları* (Tez No. 577255) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Özarslan, M. (2001). *Erzurum âşıklık geleneği.* Akçağ.
Özbey, Ö. (2015). *Karslı âşık Murat Çobanoğlu merkezinde âşıklık geleneği ve medya ilişkisi* (Tez No. 425213) [Yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi-Kars]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
Özdemir, C. (2011). Âşıkların dilinden âşıklık geleneği, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *4*(17). 130-146. https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/the-tradition-of-minstreling-in-the-words-of-minstrels.pdf
Özdemir, N. (2013). Âşıklık geleneği ve kültür ekonomisi/endüstrileri (Neşet Ertaş ve eserleri). S. Bekki (Ed.), *Uluslararası Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş Sempozyumu* Cilt 2 içinde (ss. 683-718). Ahi Evran Üniversitesi.
Sümbüllü, H. T. (2015a). Âşıklık geleneğinde kullanılan "makam" kavramı üzerine bir değerlendirme. *Rast Müzikoloji Dergisi, III*(2), 828-836. [Crossref]
Sümbüllü, H. T. (2015b). Âşıkların telinden *Sümmani* türküleri. B. Aydemir (Ed.), Atatürk Üniversitesi Yayınları.
Şen, Ü. S. (2016). *Müzik estetiği üzerine* (2. baskı). Pegem Akademi.
Şen, Y., & Akbaş, E. (2021). Geleneksel Türk halk müziği uzun hava türlerinden olan maya'ların makamsal analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *25*(2), 599-618.
Şen, Y., & İnanıcı, M. (2016). Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin müzik tercihleri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9*(46), 1019-1029.
Şener, D. (2005). Âşıklık geleneği içerisinde Şeref Taşlıova'nın yeri ve kullandığı makamlar (Tez No 162384) [Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi-İzmir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
Taşlıova, M. M. (2017). Âşıklık geleneğinde grup icrası, *Millî Folklor, 29*(113), 5-16.
Turhan, M., & Kova, Ö. (2012). Değerler eğitimi açısından Türk halk müziği ve halk ozanları: Neşet Ertaş, Âşık Mahsuni Şerif, Âşık Veysel ve Özay Gönlüm bağlamında bir inceleme. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama, 3*(6), 117-128.
Türkmen, E. F. (2010). Halk müziğindeki değişimler ve halk müziği eğitimine etkileri, *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, *3*(2), 53-68.
Uluman, F. (2019). *Kars âşıklık geleneği içerisinde Arpaçay toy âşıklığı ve Âşık Fevzi Olgun* (Tez No. 581343) [Yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi-Kars]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
Uslu, E. (2011). *Kars ili âşıklık geleneği içinde Kağızmanlı Âşık Cemâl Hoca'da gelenek, etkileşim ve eğitim* (Tez No. 286498) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi-İzmir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.